

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť/Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

**VÝZNAM A VYUŽÍVANIE PRACOVNÝCH LISTOV
NA ROZVOJ KOMPETENCIÍ DIEŤAŤA
PREDŠKOLSKÉHO VEKU**

PhDr. Irma Kurčíková

2014

Autor: PhDr. Irma Kurčíková
Názov: Význam a využívanie pracovných listov na rozvoj
kompetencií dieťaťa predškolského veku
Recenzenti: Mgr. Michaela Vargová, PhD.
PhDr. Mária Vargová
Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum
Rok vydania: 2014
ISBN: 978-80-8052-895-9

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť/Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

ANOTÁCIA

Publikácia vznikla ako reakcia na výzvu na predkladanie návrhov edukačných materiálov v rámci národného projektu „*Vzdelávanie pedagogických zamestnancov materských škôl ako súčasť reformy vzdelávania*“. Venuje sa teoretickým východiskám a praktickému využívaniu pracovných listov na rozvoj kompetencií dieťaťa predškolského veku. Analyzuje možnosti využívania pracovných zošitov z legislatívneho pohľadu. Zaoberá sa funkčnosťou a dodržiavaním didaktických zásad tvorby pracovných listov pre deti predškolského veku. Prináša praktické námety na tvorbu a využívanie pracovných listov na rozvoj kompetencií 5- až 6-ročných detí predškolského veku. Hrové úlohy a cvičenia sú spracované s cieľom obohatenia každodenných edukačných aktivít detí a spestrenia plánov výchovno-vzdelávacích činností v nadväznosti na obsahové a výkonové štandardy ISCED 0 predprimárne vzdelávanie. Publikácia je určená predovšetkým pedagógom pôsobiacim v materských školách.

Kľúčové slová: pracovný zošit, pracovný list, kompetencie, didaktické zásady, organizačné formy predprimárneho vzdelávania.

OBSAH

ÚVOD	5
1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ HRY A HROVÝCH ČINNOSTÍ	7
1.1 Legislatívne východiská tvorby pracovných zošitov	8
1.2 Funkčnosť a vlastnosti pracovných listov	9
1.3 Uplatnenie didaktických zásad pri tvorbe pracovných listov	10
2 VÝZNAM A VYUŽITIE PRACOVNÝCH LISTOV	
 V PREDPRIMÁRNOM VZDELÁVANÍ	13
2.1 Pracovný list ako prostriedok pedagogického pozorovania dieťaťa ...	13
2.2 Pracovný list ako prostriedok sebahodnotenia a hodnotenia dieťaťa .	14
2.3 Pracovný list ako súčasť organizačnej formy edukácie dieťaťa	15
2.4 Pracovný list ako prostriedok rozvoja kompetencií dieťaťa	16
2.5 Využitie pracovných listov v nadväznosti na primárne vzdelávanie ..	19
3 PRAKTICKÁ TVORBA – PLÁNOVACIA KARTA A	
 NÁMETY PRACOVNÝCH LISTOV PRE 5- až 6-ROČNÉ DETI	21
3.1 Jeseň v materskej škole – plánovacia karta a námety pracovných listov	23
3.2 Zima v materskej škole – plánovacia karta a námety pracovných listov	33
3.3 Jar v materskej škole – plánovacia karta a námety pracovných listov ...	41
3.4 Leto v materskej škole – plánovacia karta a námety pracovných listov.	54
ZÁVER	62
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV	65

ÚVOD

Hry a hrové činnosti sú súčasťou každodenného života dieťaťa, pre dieťa majú mimoriadne veľký význam. Prostredníctvom hry získava poznatky a skúsenosti zo sveta, ktorý ho obklopuje. Publikácia venovaná učiteľom na predprimárnom stupni školskej sústavy sa tiež zaoberá hrovými úlohami. Tému, ktorú sme si vybrali na spracovanie publikácie, považujeme za aktuálnu predovšetkým preto, že súčasná pedagogická prax na predprimárnom stupni vzdelávania vyžaduje flexibilný prístup pedagógov v rámci ponuky edukačných aktivít. Popri mnohých hrových aktivitách, ktoré podporujú osobnostnú zrelosť dieťaťa, aj hrové úlohy a cvičenia využitím pracovných listov ponúkajú priestor jednak pedagógom, jednak deťom pre skupinovú, resp. individuálnu edukačnú činnosť. Zastávame názor, že riešenie hrových úloh a cvičení prostredníctvom pracovných listov, či už ako organizačná forma, alebo ako prostriedok edukácie dieťaťa, nepochybne podporuje osobnostnú zrelosť dieťaťa v zmysle jeho pripravenosti na primárne vzdelávanie a život v spoločnosti. Táto príprava sa realizuje cieľavedomou edukačnou činnosťou v zmysle školského vzdelávacieho programu materských škôl. Celé pedagogické pôsobenie učiteľa smeruje k podpore osobnostného rozvoja dieťaťa pozitívnym ovplyvňovaním jeho spontánnych a k aktivizácii cielene riadených činností. Jedným z mnohých prostriedkov je aj využívanie pracovných listov, čomu sa v publikácii venujeme.

Publikácia má teoreticko-praktický charakter. Cieľom predkladanej publikácie je ponúknuť teoretický náhľad na problematiku využívania pracovných listov a taktiež námety na tvorbu pracovných listov pre oblasť pedagogickej praxe zameranej na osobnostný rozvoj dieťaťa predškolského veku. Publikácia pozostáva z troch hlavných kapitol. V prvej kapitole sa venujeme teoretickej analýze problematiky, zaoberáme sa legislatívnymi otázkami tvorby pracovných zošitov. V podkapitolách sa orientujeme na legislatívne otázky tvorby a využívania pracovných listov, poukazujeme na ich funkčnosť, vlastnosti a taktiež na uplatnenie didaktických zásad pri ich tvorbe.

Druhá kapitola je zameraná na význam a mnohostranné využitie pracovných listov v predprimárnom vzdelávaní. Pozornosť venujeme využívaniu pracovných listov z rôznych hľadísk – ako prostriedku za účelom pedagogického pozorovania dieťaťa, ako prostriedku podporujúceho sebahodnotenia a hodnotenia dieťaťa, ako nožnej organizačnej forme, ako prostriedku rozvoja kompetencií dieťaťa. Vyzdvihujeme aj význam využitia pracovných listov v nadväznosti na primárne vzdelávanie. Tretia kapitola je orientovaná na praktickú časť tvorby a využívania pracovných listov v štyroch tematických celkoch. Prinášame konkrétne praktické námety na rozvoj kompetencií 5- až 6-ročných detí v súlade s výkonovými a obsahovými štandardmi Štátneho vzdelávacieho programu (ŠVP) ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie. Pre praktickú časť publikácie sme pripravili pracovné listy vlastnej konštrukcie, ktoré obsahovo korešpondujú so štyrmi ročnými obdobiami – Jeseň v materskej škole, Zima v materskej škole, Jar v materskej škole a Leto v materskej škole. Pre všetky štyri obsahové celky predkladáme plánovaciu kartu pre pedagóga a námety pracovných listov pre dieťa. Pri zostavovaní pracovných listov sme zohľadňovali dva faktory – aby úlohy a cvičenia v pracovných listoch ponúkali možnosť pre zámerne riadenú činnosť, teda na riešenie hrových úloh podľa pokynov pedagóga, ale nezanedbali sme ani možnosť hrovej činnosti dieťaťa podľa vlastných predstáv. Prostredníctvom pracovných listov získava dieťa poznatky a skúsenosti zo sveta, ktorý ho obklopuje. Navrhnuté pracovné listy sú dôležitým didaktickým prostriedkom formovania profilu absolventa predprimárneho vzdelávania, v zmysle ktorého sa určujú požiadavky na spôsobilosť dieťaťa, budúceho školáka. Rešpektujú nadväznosť na primárne vzdelávanie v zmysle podpory kľúčových kompetencií dieťaťa, predovšetkým podporujú samostatnosť dieťaťa v zámerne riadených edukačných aktivitách.

Vyjadrujeme poďakovanie recenzentkám Mgr. Michaele Vargovej, PhD., a PhDr. Márii Vargovej, PhD., za ich cenné, výstižné a priaznivé pripomienky k materiálu.

1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ HRY A HROVÝCH ČINNOSTÍ

Hra je považovaná za súčasť nášho každodenného života, je najprirodzenejšou a najbežnejšou činnosťou predovšetkým dieťaťa. Význam a dôležitosť hry v období predškolského veku sú nepopierateľné. Hry a hrové aktivity v predškolskom období sú základnou činnosťou dieťaťa. Hra dáva dieťaťu možnosť a priestor na prejavy vlastnej iniciatívy a zároveň podporuje jeho tvorivé myslenie. Stotožňujeme sa s výrokom, že *poznatky, skúsenosti a zručnosti, ktoré deti získajú v hre vlastnou aktivitou a samostatne, sú pevnejšie a dlhodobejšie, sú základňou pre ich ďalší individuálny rozvoj.*¹

Dieťa sa učí hrou, ktorá mu poskytuje veľa možností. Hrou dieťa získava nové skúsenosti, v hre si realizuje vlastné nápady, skúma, experimentuje, napodobňuje a pod. Hra má určité charakteristiky. Mnohí autori uvádzajú rôzne znaky hier, môžeme teda uviesť, že:²

- ***hra má byť interaktívna*** – počas hry nastáva určitá vzájomná interakcia medzi dieťaťom a predmetom, medzi dieťaťom a ďalšou osobou, dieťa, ktoré sa pasívne pozerá alebo počúva, sa nehrá,
- ***hra má byť slobodná, spontánna a bez nátlaku***, čo znamená, že dieťa si môže samo vybrať činnosť alebo mu môže navrhnúť učiteľ, pričom učiteľ dieťa nepriamo ovplyvňuje a usmerňuje,
- ***hra má byť zaujímavá a pre dieťa radostná***, čo predpokladá, že pri hre je dieťa úplne zaujaté svojou činnosťou, pohlcuje ho,
- ***hra je časovo neobmedzená, expresívna, tvorivá a rozmanitá***, čo znamená, že pri detskej hre neexistujú žiadne správne a nesprávne odpovede. Neexistujú víťazi ani porazení. Pri hre sú deti zaujaté procesom, pri ktorom všetko, čo robia (pokiaľ to nie je nebezpečné pre ne alebo pre iných ľudí), je prijateľné a prispieva k hodnote činnosti.

¹ PODHÁJECKÁ, M. Metódy a zásady predprimárneho vzdelávania. In HAJDÚKOVÁ, V. a kol. Metodika na tvorbu školských vzdelávacích programov, 2009, s. 51.

² SCHWARTZOVÁ, B, RUTSCHOVÁ, C. Učenie hrou. Kurz pre vysoké školy pripravujúce učiteľov materských a základných škôl, 2001, s. 7.

Prostredníctvom hry dieťa nadobudne vedomosti, zručnosti, ktoré sú zárukou jeho ďalšieho rozvoja v primárnom vzdelávaní, nadobudne kompetencie pre svoj ďalší osobnostný rozvoj.

Kompetenciu podľa J. Vetešku¹ môžeme definovať ako jedinečnú schopnosť človeka úspešne jednať a ďalej rozvíjať svoj potenciál na základe integrovaného súboru vlastných zdrojov a v konkrétnom kontexte rôznych úloh a životných situácií, spojenú s možnosťou a ochotou (motiváciou) rozhodovať a niesť za svoje rozhodnutia zodpovednosť.

Kompetencie dieťaťa predškolského veku súvisia so školskou zrelosťou, pripravenosťou dieťaťa na primárne vzdelávanie. Súbor kompetencií slúži pre učiteľov, aby vedeli, kam majú smerovať svoje pedagogické pôsobenie prostredníctvom cieľavedomej, zmysluplnej a rozvojovým možnostiam detí primeranej výchovno-vzdelávacej činnosti. Vymedzenie kompetencií (spôsobilostí) treba chápať relatívne, nakoľko v predškolskom období ide o dosahovanie základov kompetencií dieťaťa. Prostredníctvom kompetencií je koncipovaný profil absolventa predprimárneho vzdelávania. V súvislosti s tým hovoríme o psychomotorických, osobnostných, komunikatívnych, sociálnych, kognitívnych, učebných a informačných kompetenciách.²

Rozvoj uvedených kompetencií sa realizuje systematickou, cieľavedomou, plánovitou, zmysluplnou výchovno-vzdelávacou činnosťou, využitím rôznych metód, foriem práce a taktiež učebných zdrojov. Za jeden z mnohých využiteľných prostriedkov rozvoja kľúčových kompetencií dieťaťa – či už ako metódu, resp. učebný zdroj – považujeme aj pracovný list, ktorého využitie sledujeme nielen z praktického hľadiska. Zmysluplne koncipovaný pracovný list má spĺňať aj určité požiadavky z legislatívneho pohľadu.

1.1 Legislatívne východiská tvorby pracovných zošitov

Na vzdelávanie v školách podľa školského zákona MŠ SR č. 245/2008 Z. z. sa používajú učebnice schválené Ministerstvom školstva SR, používajú sa aj iné učebné texty a *pracovné zošity*, ktoré sú v súlade s cieľmi a princípmi

¹ VETEŠKA, J., TURECKIOVÁ, M. Kompetence ve vzdělávání, 2008, s. 27.

² Spracované podľa: Štátny vzdelávací program ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie, 2008, s. 7.

tohto zákona.¹ Pracovné listy, ako aj učebnice a učebné texty v zmysle § 13 školského zákona obsahujú schvaľovaciu doložku, ktorú vydáva Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky na základe odborného posúdenia ich súladu s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania podľa tohto zákona so štátnym vzdelávacím programom, pri plnení ktorého sa majú používať. Aj zoznam pracovných zošitov, ktorým bola udelená schvaľovacia doložka, zverejňuje ministerstvo školstva vo svojom publikačnom prostriedku a na internete. Súčasťou schvaľovacej doložky je aj určenie lehoty platnosti schvaľovacej doložky.²

Postup a pravidlá pri výbere a schvaľovaní učebníc, pracovných zošitov, učebných textov v printovej, digitálnej a inej vhodnej forme pre materské školy, základné školy, stredné školy, základné umelecké školy, jazykové školy a školské zariadenia v Slovenskej republike upravuje smernica č. 10/2011 Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a priamo riadených organizácií pri výbere a schvaľovaní učebníc.³ Pracovný list chápaný ako učebný text teda má vychádzať z učebných osnov školských vzdelávacích programov, má konkretizovať predpísaný obsahový a výkonový štandard pre predprimárne vzdelávanie. Z tohto hľadiska musí spĺňať požadované funkcie a rešpektovať didaktické zásady vo vzťahu k použitým metódam a organizačným formám výchovno-vzdelávacej činnosti.

1.2 Funkčnosť a vlastnosti pracovných listov

Pracovné listy obsahujú predovšetkým hrové úlohy, cvičenia, ktoré umožňujú deťom samostatne pracovať, logicky uvažovať a nepochybné vyžadujú ich sústredenú pozornosť. Využitiu pracovného listu vo výchovno-vzdelávacom procese predchádza posúdenie jeho funkčnosti v súlade so stanovenými edukačnými cieľmi.

¹ Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

² Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

³ Smernica č. 10/2011 Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a priamo riadených organizácií pri výbere a schvaľovaní učebníc.

Pracovné listy vo všeobecnosti musia spĺňať také **funkcie**, ktoré významne ovplyvnia priebeh a výsledky výchovno-vzdelávacej činnosti detí.

Na základe toho môžeme uviesť nasledovné funkcie pracovných listov:

- ❖ **motivačnú funkciu** – metodicky a didakticky precízne spracované pracovné listy vzbudzujú u detí záujem a motivujú ich k činnostiam,
- ❖ **aplikačnú funkciu** – pracovné listy by mali obsahovať predovšetkým námety na aplikáciu úloh v praktických činnostiach,
- ❖ **regulačnú funkciu** – učivo a zadané úlohy pre deti sa majú členiť v logickej nadväznosti,
- ❖ **komunikačnú funkciu** – námety v pracovných listoch majú rozvíjať aj komunikatívnu kompetenciu detí (deti pracujú samostatne alebo v skupine, pričom aktívne diskutujú, aktívne vyjadrujú svoje myšlienky k námetom a úlohám aj slovne, obhajujú svoje tvrdenia a pod.),
- ❖ **kontrolnú funkciu** – pracovné listy slúžia aj na kontrolu vlastných výsledkov detí prostredníctvom primeraných otázok vzhľadom na význam spätnej väzby,
- ❖ **integračnú funkciu** – úlohy a námety v pracovných listoch majú rešpektovať prepojenosť obsahových štandardov (obsahu jednotlivých tém) v školskom vzdelávacom programe,
- ❖ **inovačnú funkciu** – pracovné listy majú deťom približovať najnovšie poznatky a informácie z odborných zdrojov.¹

Základnými vlastnosťami, charakteristikami pracovných listov (tak ako aj pri didaktických testoch) sú predovšetkým **validita** (správnosť, platnosť), ktorá je najdôležitejším ukazovateľom kvality, je zodpovedaná otázkou „čo v skutočnosti merať, zisťovať“ chceme. Taktiež je aj **reliabilita**, čo je ukazovateľom presnosti, spoľahlivosti.²

1.3 Uplatnenie didaktických zásad pri tvorbe pracovných listov

V súvislosti s uplatnením didaktických zásad vo výchovno-vzdelávacej činnosti by sme nemali zabudnúť na veľkého učiteľa národov – J. A. Komenského. Jeho myšlienky, poslanstvo a odkazy sú stále aktuálne aj pre

¹ Spracované podľa: SUCHOŽOVÁ, E. Využitie pracovných listov v globálnom rozvojovom vzdelávaní [online], 2010.

² Spracované podľa: TUREK, I. Didaktika, 2008, s. 351-352.

súčasnosť, najmä jeho najvýznamnejšie pedagogické diela dotýkajúce sa výchovy a vzdelávania detí, pedagogických zásad – Veľká didaktika, Informatórium školy materskej, Orbis Pictus (Svet obrazov). Význam J. A. Komenského nachádzame predovšetkým v spracovaní mnohých metód, poučiek a didaktických zásad.

Didaktické zásady uvádza I. Turek¹ ako požiadavky, ktorými sa má riadiť vyučovacia činnosť učiteľa, učebné činnosti žiaka, výber učiva, metód, foriem i materiálnych prostriedkov výučby, aby sa čo najefektívnejšie dosiahli ciele výučby.

Vyučovacie zásady E. Petláka² charakterizuje ako „najvšeobecnejšie alebo najzákladnejšie požiadavky, ktoré v súlade s cieľmi výchovno-vzdelávacieho procesu a jeho základnými zákonitosťami určujú jeho charakter“. Podľa E. Petláka³ súčasná didaktika pozná množstvo vyučovacích zásad, z ktorých uvedieme aspoň niektoré:

- ❖ **zásada uvedomelosti a aktivity** zahŕňa požiadavku uvedomelého prístupu k učebnej činnosti zo strany žiakov – detí, aby vlastnou aktívnou činnosťou získavali nové vedomosti, spôsobilosti, zručnosti a návyky,
- ❖ **zásada názornosti** vyjadruje požiadavku, aby žiak – dieťa získaval/-o nové vedomosti, spôsobilosti, zručnosti a návyky na základe konkrétneho zmyslového vnímania predmetov a javov,
- ❖ **zásada primeranosti** vyjadruje požiadavku, aby obsah a rozsah učiva, ale i metódy jeho sprostredkovania žiakom – deťom boli primerané ich biologicko-psychologickým schopnostiam,
- ❖ **zásada trvácnosti** sa zakladá na požiadavke, aby si žiaci – deti učivo bezpečne zapamätali a aby si ho v prípade potreby vedeli vybaviť v pamäti a využiť v činnosti,
- ❖ **zásada systematickosti** vyjadruje požiadavku logicky usporiadaného didaktického systému učiva so zreteľom na vekové osobitosti žiakov – detí, ktorý si systematicky osvojujú pod vedením učiteľa.⁴

¹ TUREK, I.: Didaktika, 2008, s. 157.

² PETLÁK, E. Všeobecná didaktika, 1997, s. 95.

³ Spracované podľa: PETLÁK, E. Všeobecná didaktika, 1997, s. 97-103.

⁴ Spracované podľa: PETLÁK, E. Všeobecná didaktika, 1997, s. 97-103.

V súvislosti s didaktickými zásadami by sme mohli uviesť aj mnohé ďalšie – zásadu komplexného rozvoja osobnosti dieťaťa, zásadu individuálneho prístupu, zásadu nadväznosti, postupnosti a pod.

Na základe všeobecných zásad ponúkame konkrétne zásady, ktoré by mal pedagóg rešpektovať pri výbere a zaraďovaní hrových úloh a cvičení prostredníctvom pracovných listov do výchovno-vzdelávacieho procesu:

- ❖ vopred premyslieť, akú zložku osobnosti dieťaťa chceme dominantne rozvíjať,
- ❖ zvážiť, či riešenie hrových úloh v pracovných listoch je vhodné pre každé dieťa (napr. nie každé dieťa obľubuje výtvarné činnosti),
- ❖ zaraďovanie hrových aktivít prostredníctvom pracovných listov obmieňať s ďalšími druhmi edukačných aktivít.

Riešenie hrových úloh a cvičení v pracovných listoch, tak ako aj iné druhy hier, má tiež určité pravidlá. Vo všeobecnosti pravidlá vnímame ako „určité vymedzenia, podľa ktorých sa hra riadi, postupuje a podľa ktorých sa hráči správajú. Základným znakom pravidiel je dohoda, ktorá môže byť napr. len aktuálne záväzná, pretože sa vzťahuje na priebeh práve realizovanej hry.“¹

Pri tvorbe, zostavovaní a využívaní pracovných listov pre deti predškolského veku je potrebné zohľadňovať:

- ❖ účel využitia pracovného listu,
- ❖ ergometrické, hygienické požiadavky, estetický vzhľad, ktoré pracovný list ako učebná pomôcky má spĺňať,
- ❖ pracovný list má spĺňať vysokú mieru motivácie, aby úlohy, ktoré pracovný list obsahuje, boli pre deti príťažlivé, zaujímavé a motivujúce,
- ❖ deti je potrebné vopred oboznámiť s metodickým postupom riešenia úloh,
- ❖ je potrebné vždy vytvoriť priestor na spätnú väzbu (tak zo strany detí, ako aj zo strany pedagóga),
- ❖ je potrebné dieťaťu dopriať čas na premýšľanie, na riešenie úlohy, na vyjadrenie vlastných predstáv, na prežitie úspechu a pod.

¹ KOŤÁTKOVÁ, S. Hry v materské škole v teorii a praxi. Praha, 2005, s. 26.

2 VÝZNAM A VYUŽITIE PRACOVNÝCH LISTOV V PREDPRIMÁRNOM VZDELÁVANÍ

Pracovné listy môžeme považovať aj v predprimárnom vzdelávaní za veľmi vhodnú, názornú a účelnú učebnú pomôcku, ktorá nachádza svoje uplatnenie v rámci edukačných aktivít. Ich využitie nepochybne prispieva k zefektívneniu výchovno-vzdelávacieho procesu, k motivácii, aktivizácii detí, rozvoju ich samostatnosti a sústredenosti. Nezanedbateľnou prednosťou pracovných listov je aj rýchla spätná väzba poskytujúca informácie predovšetkým deťom, ale aj učiteľovi o úrovni vedomostí, poznatkov a zručností detí, o výsledkoch osvojenia daných úloh. Samostatným riešením úloh deti nadobúdajú nové skúsenosti, zručnosti. V súčasnosti sú už okrem pracovných listov v tlačenej forme k dispozícii aj elektronické, interaktívne pracovné listy, tzv. „*online*“, ktoré dieťa rieši prostredníctvom počítačovej technológie. Možno skonštatovať, že hoci u detí možno atraktivnosť elektronických pracovných listov stúpa, klasické tlačené pracovné listy zrejme úplne nenahradia, nakoľko technické vybavenie materských škôl (i napriek elektronizácii a revitalizácii vďaka rôznym projektom) je zatiaľ nepostačujúce. Význam pracovných listov spočíva najmä v ich mnohostrannom využití. Pracovný list má širokospektrálne využitie, čo vytvára priestor na jeho využitie ako prostriedku pedagogickej diagnostiky, ako prostriedku sebahodnotenia a hodnotenia dieťaťa, ako portfólia a nepochybne aj ako prostriedku rozvoja kompetencií dieťaťa. Pracovný list spĺňa požiadavku aj ako veľmi účelná a vhodná učebná pomôcka, a v neposlednom rade ako možná organizačná forma edukácie dieťaťa.

2.1 Pracovný list ako prostriedok pedagogického pozorovania dieťaťa

Pedagogické diagnostikovanie je súčasťou edukačného procesu, edukačnej aktivity v rozmanitých pedagogických situáciách a dotýka sa rovnako dieťaťa ako učiteľa vo všetkých organizačných formách dňa. Pedagogické diagnostikovanie ako súčasť edukačného procesu v materskej škole pomáha cieľavedomému a systematickému podporovaniu rozvoja základov kľúčových

kompetencií dieťaťa predškolského veku. Učiteľ pedagogicky diagnostikuje individuálny pokrok dieťaťa a vlastné edukačné pôsobenie na dieťa. Preto je v pedagogickom diagnostikovaní dôležité, aby učiteľ poznal všeobecné rozvojové možnosti dieťaťa a bol spôsobilý ich konfrontovať s individuálnymi osobitosťami konkrétneho dieťaťa. Pozorovanie je základná metóda pedagogického diagnostikovania v materskej škole. V práci učiteľa dominuje priebežné pedagogické diagnostikovanie prostredníctvom pozorovania a analýzy hry – hlavnej, dominantnej činnosti dieťaťa predškolského veku.¹ Pedagogické diagnostické pozorovanie chápeme ako proces, ktorý je zameraný na sledovanie stavu aktuálneho rozvoja dieťaťa počas jeho pobytu v materskej škole – a to zaznamenávaním nielen negatívnych, ale predovšetkým pozitívnych vlastností dieťaťa. Pedagogické pozorovanie sa realizuje tak v spontánnych hrových aktivitách, ako aj v zámerne riadenej výchovno-vzdelávacej činnosti. Zastávame teda názor, že popri spontánnych hrových aktivitách riešenie hrových úloh a cvičení prostredníctvom pracovných listov taktiež ponúka široký priestor na pozorovanie činnosti dieťaťa, na základe čoho získavame, analyzujeme a hodnotíme jeho aktuálnu úroveň vedomostí, schopností a zručností v zámerne riadených činnostiach.

2.2 Pracovný list ako prostriedok sebahodnotenia a hodnotenia dieťaťa

Pedagogické diagnostikovanie spájame s hodnotením rozvojovej úrovne dieťaťa a hodnotením výchovno-vzdelávacieho pôsobenia v pedagogických situáciách edukačného procesu.² Hodnotenie pôsobí a zasahuje najcitlivejšiu oblasť dieťaťa – jeho sebavedomie, z toho hľadiska je dôležité podporovať a motivovať dieťa k úspešnému zvládnutiu daných úloh v pracovných listoch, pričom treba dopriať dieťaťu, aby:

- ❖ pracovalo podľa svojich schopností a daností,

¹ PODHÁJECKÁ, M., GMTROVÁ, V. Pedagogické diagnostikovanie ako súčasť edukačného procesu. In HAJDÚKOVÁ, V. a kol. Metodika na tvorbu školských vzdelávacích programov pre materské školy, 2009, s. 100-101.

² PODHÁJECKÁ, M., GMTROVÁ, V. Pedagogické diagnostikovanie ako súčasť edukačného procesu. In HAJDÚKOVÁ, V. a kol. Metodika na tvorbu školských vzdelávacích programov pre materské školy, 2009, s. 100-101.

- ❖ pracovalo podľa vlastného tempa (riešenie úloh prostredníctvom pracovných listov sa nemá realizovať v určenom čase, nemá mať charakter súťaže a pod.),
- ❖ mohlo priebežne kontrolovať vlastný úspech a konfrontovať prípadný neúspech,
- ❖ malo dostatok času a priestoru na odstránenie prípadného omylu a pod.

Pracovný list ako jeden z prostriedkov sebahodnotenia a hodnotenia dieťaťa tiež ponúka priestor na:

- ❖ identifikáciu a hodnotenie priebehu a obsahu aktuálnych hrových a zámerne riadených činností dieťaťa,
- ❖ identifikáciu a hodnotenie aktuálnych potrieb dieťaťa v rámci všetkých, aj zámerne riadených činností,
- ❖ identifikáciu a hodnotenie aktuálnych možností dieťaťa v rámci všetkých, aj zámerne riadených činností.¹

2.3 Pracovný list ako súčasť organizačnej formy edukácie dieťaťa

Organizačnú formu vo všeobecnosti najvýstižnejšie opisuje J. Velikanič², ktorý uvádza, že organizačná forma vyučovacieho procesu je „*organizačné usporiadanie podmienok vyučovania na realizovanie obsahu vyučovania pri uplatňovaní jednej alebo viacerých metód vyučovania, vhodných učebných pomôcok a didaktických prostriedkov a pri rešpektovaní didaktických princípov.*“

Využívanie pracovných listov môžeme považovať tiež za súčasť organizačnej formy, ktorú zameriavame na realizovanie obsahu a výchovno-vzdelávacieho cieľa, pričom sa rešpektujú vyučovacie zásady a využívajú sa rôzne metódy. So všeobecnou definíciou metódy pracuje M. Zelina, pričom metódu považuje za „*určitý predpis a popis činností, ako od vstupu prísť k výstupu, ako uskutočniť organizáciu činností, aby došlo k pozitívnym cieľom*“.³ Metódy teda vymedzujú cesty a spôsoby overovania dosahovania kompetencií a špecifických

¹ Spracované podľa: PODHÁJECKÁ, M., GMITROVÁ, V. Pedagogické diagnostikovanie ako súčasť edukačného procesu. In Príručka na tvorbu školských vzdelávacích programov, 2008, s. 94.

² VELIKANIČ, J. a kol. Pedagogika pre pedagogické fakulty vysokých škôl, 1978, s. 254.

³ ZELINA, M. Stratégie a metódy rozvoja osobnosti dieťaťa. 3. doplnené vyd., 2011, s. 22.

cieľov (výkonových štandardov) – napr. *pracovné listy*, produkty výtvarných činností, pracovné zošity atď. Zrealizované obsahové celky (projekty) sa vyhodnocujú. Hodnotí sa, ktoré ciele sa dosiahli a prostredníctvom nich ktoré kľúčové kompetencie detí sa rozvíjali.¹ Aj pri výbere pracovných listov je potrebné zohľadniť celkovú stratégiu výchovno-vzdelávacej činnosti, nakoľko riešenie hrových úloh a cvičení má smerovať predovšetkým k dosiahnutiu stanoveného cieľa a rozvoju kompetencií dieťaťa. Taktiež použitá metóda vo výchovno-vzdelávacom procese ovplyvní jeho celý priebeh smerujúci k rozvoju kompetencií dieťaťa.

2.4 Pracovný list ako prostriedok rozvoja kompetencií dieťaťa

Kompetencie detí sa rozvíjajú len prostredníctvom zmysluplnej a cieľavedomej výchovno-vzdelávacej činnosti (činnosť, výkon dieťaťa je na začiatku procesu utvárania kompetencií aj na konci tohto procesu), v ktorej je dieťa aktívny subjekt, má možnosť zažiť vlastný úspech aj neúspech. Rozvíjajú sa len vtedy, ak konkrétna činnosť má pre dieťa zmysel (je preň osobne významná), ak má dieťa možnosť pokusom a omylom skúšať a robiť to, čo dokáže, čo vie, a zároveň má možnosť hodnotiť (vyhodnocovať) výsledky (dôsledky) vlastnej činnosti, vlastného konania. Úspech rozvíjania kompetencií detí závisí od poskytovania permanentnej (nepretržitej), ale najmä objektívnej spätnej väzby učiteľa učiacemu sa dieťaťu.²

Hrové úlohy a cvičenia môžu rozvíjať prioritne jednu kompetenciu, ale zámerom pedagóga je, aby sa aj pri riešení hrových úloh a cvičení u dieťaťa integrujúco rozvíjali všetky kľúčové kompetencie. V súvislosti s kľúčovými kompetenciami dieťaťa predškolského veku Štátny vzdelávací program ISCED 0 pojednáva o psychomotorických, osobnostných, komunikatívnych, sociálnych, kognitívnych, učebných a informačných kompetenciách dieťaťa. Využívanie pracovných listov v edukačnom procese môže pozitívne ovplyvniť a rozvíjať všetky kľúčové kompetencie dieťaťa.

¹ HAJDÚKOVÁ, V. a kol. Metodika na tvorbu školských vzdelávacích programov pre materské školy, 2009, s. 33.

² HAJDÚKOVÁ, V. a kol. Metodika na tvorbu školských vzdelávacích programov pre materské školy, 2009, s. 12.

Na rozvoj **kognitívnych kompetencií** dieťaťa prostredníctvom pracovného listu sa ponúka priestor aj v oblasti základov riešenia problému, ale aj v oblasti formovania základov kritického a tvorivého myslenia.

V oblasti základov riešenia problému na:

- ❖ hľadanie a objavovanie súvislostí medzi jednotlivými informáciami,
- ❖ samostatné riešenie osobného, resp. spoločenského problému, prípadne za pomoci učiteľky,
- ❖ riešenie jednoduchých problémových úloh – aj podľa inštrukcií,
- ❖ uplatnenie a rozvoj matematického myslenia detí.

V oblasti základov kritického myslenia na:

- ❖ porovnávanie podobnosti a rozdielnosti predmetov, javov a pod.,
- ❖ odôvodnenie názorov, prejavovanie postojov a vyslovovanie úsudkov,
- ❖ spontánne samostatné hodnotenie úloh a výsledkov svojej práce a práce iných.

V oblasti základov tvorivého myslenia na:

- ❖ riešenie hrových úloh pokusom a omylom,
- ❖ riešenie hrových úloh podľa zadávaných inštrukcií,
- ❖ objavovanie funkčnosti vecí, predstáv alebo myšlienok,
- ❖ uplatňovanie vlastných predstáv pri riešení problémov a pod.

Na rozvoj **psychomotorických kompetencií** dieťaťa je pracovný list využiteľný predovšetkým na:

- ❖ zapojenie a používanie zmyslov,
- ❖ na podporu grafomotorickej gramotnosti.

V rámci rozvoja **sociálnych kompetencií** dieťaťa sa ponúka priestor na:

- ❖ dodržiavanie pravidiel, postupov pri riešení úloh,
- ❖ plánovanie, organizovanie a hodnotenie činnosti, aktivity,
- ❖ zotrvanie v činnosti a dokončenie zadaných úloh,
- ❖ riešenie prípadných konfliktov, pomoc druhým,
- ❖ rozvoj sociálnej interakcie – učiteľ/dieťa, dieťa/dieťa a pod.

Pri rozvoji **osobnostných kompetencií** dieťaťa prostredníctvom pracovného listu sa otvára priestor v:

- ❖ oblasti základov sebauvedomenia – prejavy správania voči sebe a k iným, na vyjadrovanie svojich pocitov a hodnotenia svojho aktuálneho citového stavu, na odhadovanie svojich možností a spôsobilostí, v uvedomení si dôsledkov svojho správania vzhľadom na iné deti a pod.,
- ❖ oblasti angažovanosti – záujem dieťaťa o dianie, činnosti a aktivity v materskej škole, prezentáciu vlastných nápadov, vyjadrenie vlastnej jedinečnosti dieťaťa a pod.

V oblasti rozvoja **komunikatívnych kompetencií** dieťaťa má využitie pracovného listu pozitívny vplyv na:

- ❖ aktívne počúvanie a porozumenie informácií,
- ❖ vyjadrovanie a komunikáciu svojich myšlienok, názorov, osvojených poznatkov, reprodukciu textu,
- ❖ primeraný, kreatívny spôsob komunikácie vzhľadom na situáciu,
- ❖ nadväzovanie a vedenie dialógu a rozhovoru s deťmi, učiteľkou,
- ❖ podporu predčitateľskej gramotnosti.

V oblasti rozvoja **učebných kompetencií** dieťaťa riešenie hrových úloh prostredníctvom pracovných listov vytvára priestor predovšetkým na:

- ❖ podporu zvedavosti a spontánneho záujmu o činnosti a aktivity,
- ❖ využívanie primeraných pojmov, znakov a symbolov,
- ❖ objavovanie a hľadanie súvislostí medzi vlastnými skúsenosťami a poznatkami,
- ❖ aplikáciu získaných poznatkov a skúseností v činnostiach, aktivitách,
- ❖ na podporu zámerne riadenej výchovno-vzdelávacej činnosti,
- ❖ aktívnu individuálnu, samostatnú činnosť,
- ❖ aplikovanie získaných poznatkov v rámci zadaných úloh,
- ❖ podporu a rozvoj vôľových vlastností, prekonávania prekážok pri riešení úloh,

- ❖ podporu sústredenosti na primerane dlhý čas pri zámerne riadenej výchovno-vzdelávacej činnosti,
- ❖ podporu samostatnosti pracovať s učebnými pomôckami – pracovnými listami, grafickým materiálom (aj tvoriť vlastné pracovné listy).

Využívanie pracovných listov prispieva aj k rozvoju **informačných kompetencií** detí predovšetkým v tom zmysle, že:

- ❖ úlohy podnecujú prejavy radosti dieťaťa zo samostatne získaných informácií,
- ❖ podobné úlohy a námety dieťa nachádza a môže využívať aj z iných zdrojov (z detských kníh, časopisov, prostredníctvom informačno-komunikačných technológií a pod.).¹

Prezentovali sme a predostreli širokú škálu kľúčových kompetencií dieťaťa, ktorých rozvoj môže byť determinovaný aj využívaním hrových úloh a cvičení prostredníctvom pracovných listov.

2.5 Využitie pracovných listov v nadväznosti na primárne vzdelávanie

Hry a hrové činnosti uskutočnené prostredníctvom pracovných listov ponúkajú priestor na rozvoj a posilnenie kompetencií dieťaťa v predprimárnom vzdelávaní a taktiež zabezpečujú plynulý prechod k ďalšiemu rozvoju kompetencií žiaka v primárnom vzdelávaní.

Pri využívaní pracovných listov nachádzame prepojenosť na vzdelávacie oblasti v nadväznosti na Štátny vzdelávací program pre I. stupeň základných škôl ISCED 1, predovšetkým:

- ❖ Príroda a spoločnosť – pri rozvoji poznania dieťaťa v oblasti spoznávania prírodného prostredia a javov s ním súvisiacich a pod.²
- ❖ Matematika a práca s informáciami – pri rozvoji elementárnych matematických poznatkov, zručností a činností s matematickými

¹ Spracované podľa: Štátny vzdelávací program ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie, 2008, s. 7-10.

² Štátny vzdelávací program. Prírodoveda. Príloha ISCED 1 [online], s. 2.

objektmi, vytváraní presných učebných návykov žiakov a pod. v rôznych tematických oblastiach.¹

- ❖ Človek a svet práce – pri osvojení základných pracovných zručností a návykov v rôznych pracovných oblastiach, pri uplatňovaní tvorivosti a vlastných nápadov pri pracovnej činnosti a pod.²
- ❖ Jazyk a komunikácia – pri rozvíjaní komunikatívnych schopností žiakov, získavaní a odovzdávaní informácií, vyjadrovaní vlastných postojov a názorov a pod.³

Neobsiahli sme v tejto časti všetky vzdelávacie oblasti ISCED 1, chceli sme však hlavne poukázať na význam podpory a rozvoja kompetencií dieťaťa v zmysle jeho pripravenosti na primárne vzdelávanie. Hrové úlohy a cvičenia, ktoré deti riešia prostredníctvom pracovných listov, k podpore a rozvoju ich elementárnych kompetencií nepochybne prispievajú. Významným faktorom je zostaviť úlohy a cvičenia v pracovných listoch tak, aby ich riešenie prinášalo deťom radosť, zábavu, hru, aby podporovali prvotné záujmy a zvedavosť dieťaťa. Tak ako pri iných druhoch hier, aj riešenie hrových úloh a cvičení musí mať charakter hry, ale majú v ňom dominovať elementy výchovy a vzdelávania. Z týchto dôvodov sa v nasledujúcich riadkoch orientujeme na praktické námety – hrové úlohy a cvičenia pre 5- až 6-ročné deti predškolského veku.

¹ Štátny vzdelávací program. Matematika. Príloha ISCED 1 [online], s. 2.

² Štátny vzdelávací program. Pracovné vyučovanie. Príloha ISCED 1 [online], s. 4.

³ Štátny vzdelávací program [online]

3 PRAKTICKÁ TVORBA – PLÁNOVACIA KARTA A NÁMETY PRACOVNÝCH LISTOV PRE 5- AŽ 6-ROČNÉ DETI

Vzhľadom na efektívnosť k dosahovanému cieľu pracovné listy musia spĺňať základné ergometrické, formálne a obsahové parametre.

Pri ergometrických požiadavkách máme na mysli optimálne hygienické a bezpečnostné požiadavky.

Po formálnej stránke by sme zdôraznili predovšetkým veľkosť papiera, kresieb, estetické požiadavky, aby zadané úlohy motivovali deti k ich riešeniu.

Z obsahového hľadiska pracovné listy musia predovšetkým zabezpečiť obsahové prepojenie zadaných úloh so špecifickým cieľom, teda súlad výkonových a obsahových štandardov. Kľúčom k úspechu je zostavenie pracovného listu, ktorý obsahovo korešponduje s témou týždňa, zohľadňuje špecifické ciele a hlavne motivuje deti k riešeniu daných úloh. Výber pracovných listov a riešenie jednotlivých úloh v rámci obsahových celkov zohľadňuje celkový osobnostný rozvoj dieťaťa. V súčasnosti je na trhu veľa ponúk autorizovaných pracovných zošitov (napr. Nomi, s. r. o., Košice, Maquita, s. r. o., a iné), okrem toho nachádzame námety na tvorbu pracovných listov v detských časopisoch (Včielka, Pusík a iné) aj na mnohých oficiálnych internetových stránkach (napr. www.zborovna.sk, www.skolskyportal.sk, www.omalovanky.sk, www.predskolak.eu a pod.). Ich posúdenie a možné využívanie v edukačnom procese je na profesionalite učiteľky, ktorá by mala vedieť posúdiť ich funkčnosť, súlad a nadväznosť na obsahové a výkonové štandardy učebných osnov školského vzdelávacieho programu zohľadnením psychologických, pedagogických, ergometrických, resp. iných požiadaviek na ich využívanie.

Na základe spracovaných teoretických poznatkov ponúkame námety na tvorbu a využívanie pracovných listov na rozvoj kľúčových kompetencií 5- až 6-ročných detí k téme Rok v materskej škole. Pracovné listy sme zoradili z obsahového hľadiska do štyroch základných tematických celkov. Každý tematický celok ponúka stručnú charakteristiku daného ročného obdobia, konkrétny opis ročného obdobia. K jednotlivým tematickým celkom sme

vypracovali plánovaciu kartu výchovno-vzdelávacej činnosti pre učiteľa a námety hrových úloh a cvičení pre dieťa. Predkladáme rozdelenie tematických celkov v nadväznosti na štyri ročné obdobia:

- 1. Jeseň v materskej škole – plánovacia karta a námety hrových úloh a cvičení*
- 2. Zima v materskej škole – plánovacia karta a námety hrových úloh a cvičení*
- 3. Jar v materskej škole – plánovacia karta a námety hrových úloh a cvičení*
- 4. Leto v materskej škole – plánovacia karta a námety hrových úloh a cvičení*

3.1 JESEŇ V MATERSKEJ ŠKOLE

PLÁNOVACIA KARTA A NÁMETY PRACOVNÝCH LISTOV

Jeseň je ročné obdobie, ktoré k nám prichádza po lete. Krásne a teplé letné dni sa premenia na chladnejšie, ale pestrejšie, farebnejšie obdobie jesene. Jeseň je niekedy teplá, niekedy chladnejšia, fúka chladný vetrík, obliekame sa teplejšie. Znakom príchodu jesene je príprava prírody a zvierat na zimný spánok, dozrievanie ovocia a zeleniny v záhradách, sfarbenie listov na stromoch. Zelené listy sa menia na žltú, hnedú, oranžovú, červenú aj iné farby, a keď začnú opadávať zo stromov, vytvoria na zemi krásny farebný koberec. Aj vtáčiky sa chystajú do teplých krajín – upozorní nás na to štebot lastovičiek a lúčenie sa bocianov. Jeseň je obdobie, ktoré nás obohatí svojím čarom aj v materskej škole.

V tematickom celku *Jeseň v materskej škole* sa zaoberáme spoznávaním ročného obdobia – jesene, s dôrazom na jej charakteristické znaky. Pracovné listy v tomto tematickom celku ponúkajú hrové úlohy a cvičenia prevažne na rozvoj kognitívnych, učebných, psychomotorických, sociálnych, komunikatívnych kompetencií dieťaťa. Zameriavame sa na:

- ❖ rozlišovanie ročných období, opisovanie typických znakov jesene, javov a činností charakteristických pre jesenné obdobie, poznávanie častí oblečenia v jesennom období,
- ❖ poznávanie, rozlišovanie, pomenovávanie plodov jesene – ovocia a zeleniny, rozlišovanie a triedenie listov stromov podľa tvaru a pod.,
- ❖ spoznávanie základných farieb a ich odtieňov – uplatnenie a aplikáciu farieb v činnostiach s jesennou tematikou.

Námety pracovných listov obsahujú:

- a) plánovacia kartu výchovno-vzdelávacej činnosti pre potreby učiteľa,
- b) námety hrových úloh a cvičení pre dieťa.

PLÁNOVACIA KARTA VÝCHOVNO-VZDELÁVACEJ ČINNOSTI
TEMATICKÉHO CELKU: JESEŇ V MATERSKEJ ŠKOLE

PRACOVNÝ LIST 1: ROK V PRÍRODE

Tematický celok ŠVP	PRÍRODA
Vzdelávacia oblasť	Kognitívna
Obsahový štandard	Ročné obdobia
Výkonový štandard	Rozlíšiť podľa typických znakov ročné obdobia – charakterizovať jeseň pomocou jej typických znakov
Stratégie edukácie	Rozlišovanie, rozprávanie, rozhovor, opisovanie obrázkov, vyfarbovanie
Učebné zdroje	ŠVP ISCED 0, s. 52, farbičky
Edukačné kompetencie	Dieťa dokáže rozlíšiť ročné obdobia, opísať charakteristické znaky jesene

PRACOVNÝ LIST 2: JESEŇ A JEJ KAMARÁTI

Tematický celok ŠVP	PRÍRODA/KULTÚRA
Vzdelávacia oblasť	Kognitívna, sociálno-emocionálna
Obsahový štandard	Ročné obdobia/kreslenie
Výkonový štandard	Rozlíšiť podľa typických znakov ročné obdobia/kresliť podľa vlastných predstáv k téme
Stratégie edukácie	Rozhovor k ročným obdobiam, kreslenie, vyfarbovanie
Učebné zdroje	ŠVP ISCED 0, s. 52, 54, farbičky
Edukačné kompetencie	Dieťa dokáže rozlíšiť ročné obdobia podľa typických znakov, nakresli obrázky k téme

PRACOVNÝ LIST 3: LISTY STROMOV – PEXESO

Tematický celok ŠVP	EUDIA
Vzdelávacia oblasť	Kognitívna
Obsahový štandard	Triedenie, priradovanie obrázkov
Výkonový štandard	Priradovať – vytvoriť dvojice obrázkov na základe spoločných znakov
Stratégie edukácie	Vytváranie dvojíc obrázkov patriacich k sebe podľa tvaru
Učebné zdroje	ŠVP ISCED 0, s. 50, farebné ceruzky
Edukačné kompetencie	Dieťa dokáže vytvoriť dvojice obrázkov na základe spoločných znakov

PRACOVNÝ LIST 4: OVOCNÉ STROMY A ICH PLODY

Tematický celok ŠVP	PRÍRODA
Vzdelávacia oblasť	Kognitívna
Obsahový štandard	Stromy a kríky/ovocie
Výkonový štandard	Poznať, opísať, rozlíšiť ovocné stromy a zdôvodniť ich odlišnosť – v súvislosti s ich plodmi
Stratégie edukácie	Opisovanie, rozlišovanie, priradovanie plodov
Učebné zdroje	ŠVP ISCED 0, s. 52, farebné ceruzky
Edukačné kompetencie	Dieťa dokáže opísať a rozlíšiť vybrané ovocné stromy a ich plody

PRACOVNÝ LIST 5: POZNÁVAME OVOCIE A ZELENINU

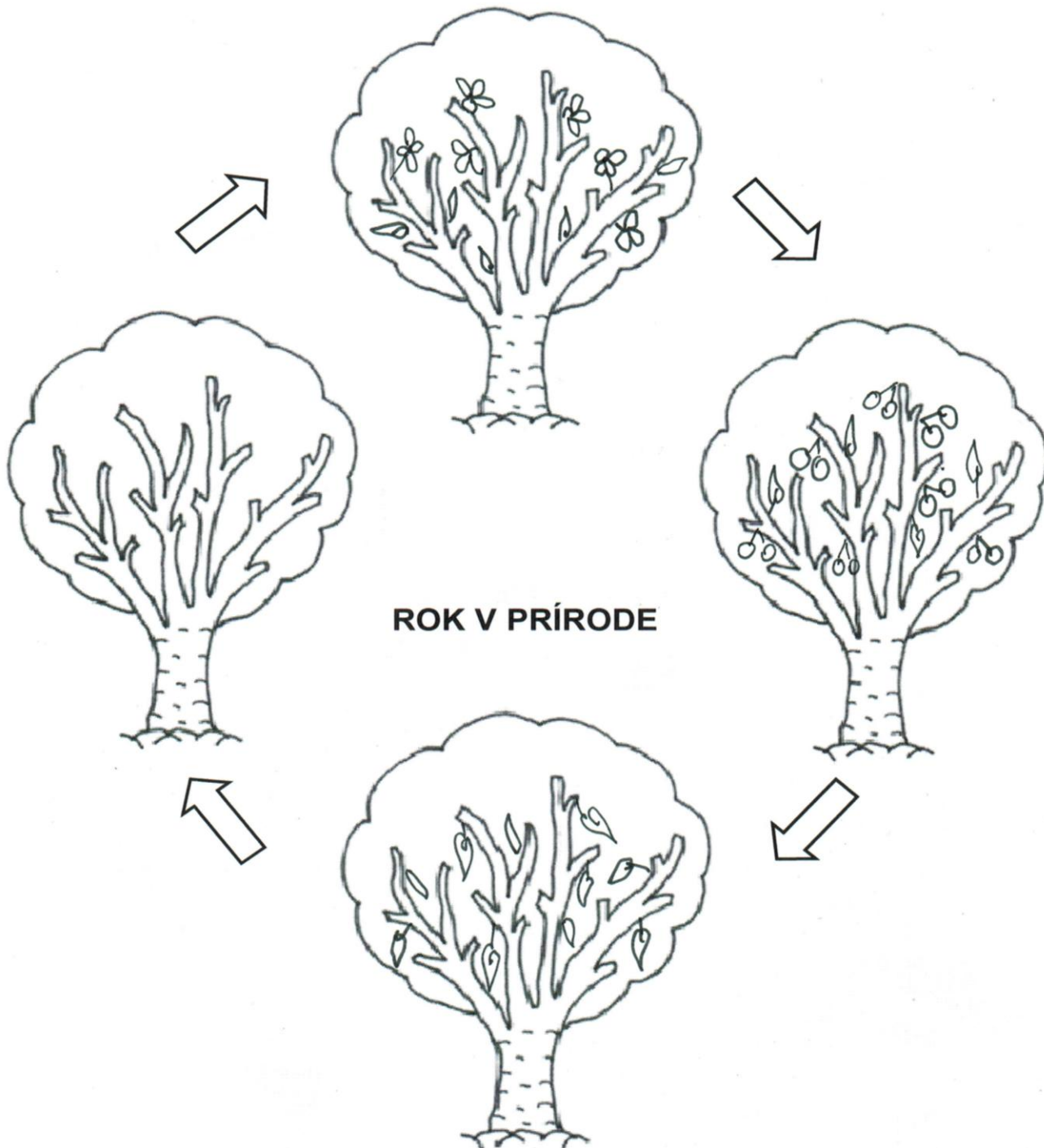
Tematický celok ŠVP	EUDIA
Vzdelávacia oblasť	Kognitívna oblasť
Obsahový štandard	Zdravé potraviny/ovocie
Výkonový štandard	Poznať, rozlíšiť, triediť ovocie a zeleninu v spojitosti so zdravou výživou
Stratégie edukácie	Poznávanie, rozlišovanie, triedenie, rozhovor, vyfarbovanie
Učebné zdroje	ŠVP ISCED 0, s. 47, farebné ceruzky
Edukačné kompetencie	Dieťa pozná, rozlišuje vybrané druhy ovocia a zeleniny pre zdravie človeka

PRACOVNÝ LIST 6: POD DÁŽDNIKOM

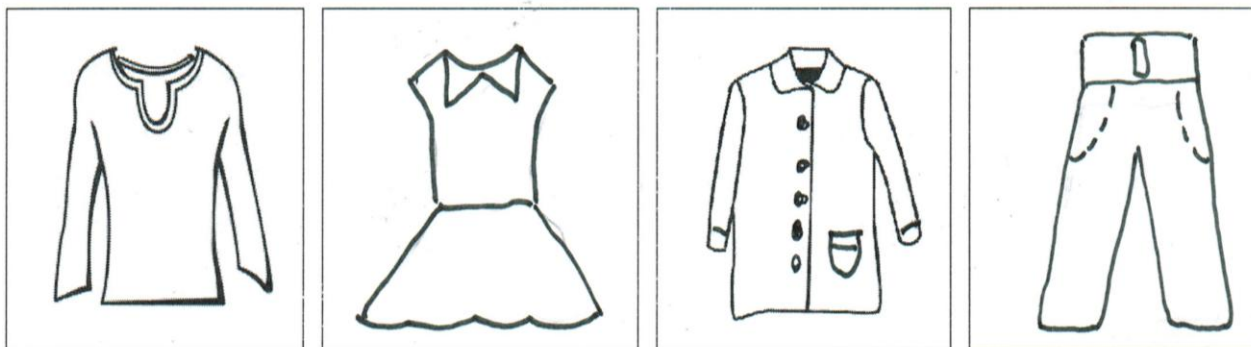
Tematický celok ŠVP	EUDIA, KULTÚRA
Vzdelávacia oblasť	Kognitívna, sociálno-emocionálna
Obsahový štandard	Farby, farebná rozmanitosť/Experimentovanie s farbami
Výkonový štandard	Uplatňovať individuálne farebné videnie a tvorivé variácie farieb
Stratégie edukácie	Využívanie farieb v činnostiach, vyfarbovanie
Učebné zdroje	ŠVP ISCED 0, s. 49, 54, farebné ceruzky
Edukačné kompetencie	Dieťa dokáže využiť a striedať farby v pracovných činnostiach

PRACOVNÝ LIST 1: ROK V PRÍRODE

Tvojou úlohou je vyfarbiť jesenný strom a postupne v smere šípky podľa stromov pomenovať ročné obdobia.

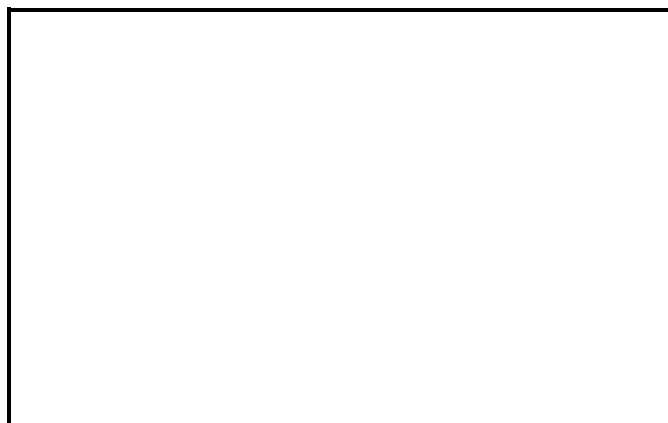
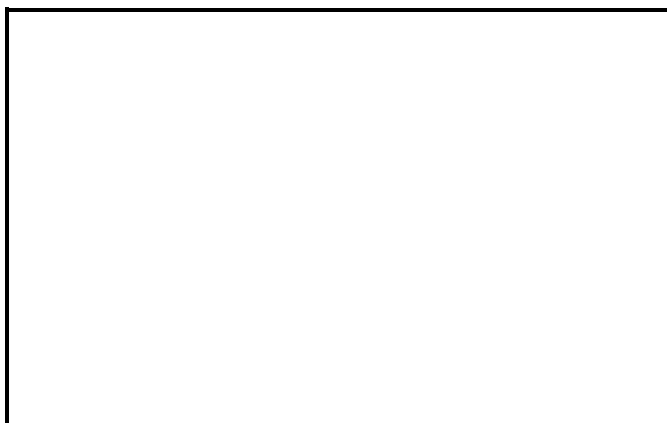
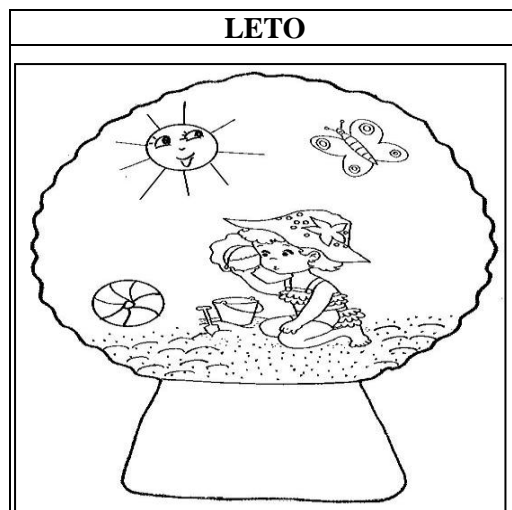
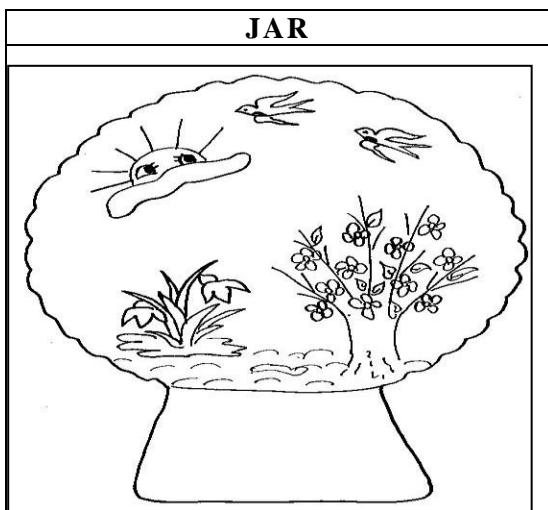

Tvojou úlohou je vyfarbiť oblečenie na jeseň. Obrázok, ktorý nepatrí do jesene, prečiarkni.

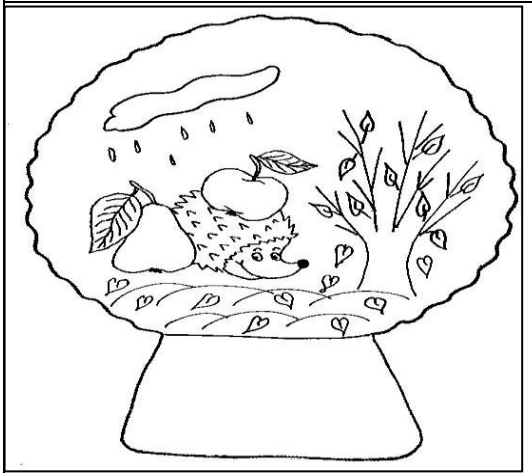

PRACOVNÝ LIST 2: JESEŇ A JEJ KAMARÁTI

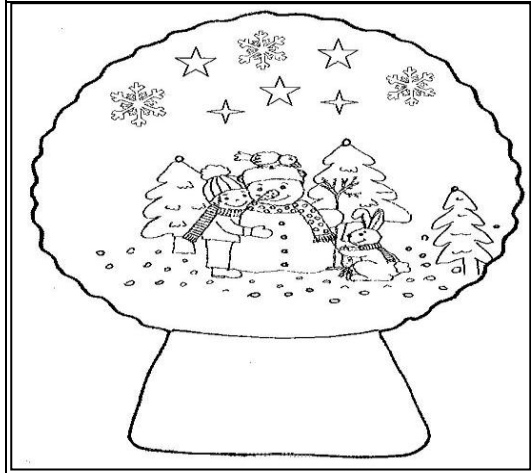
Obrázky znázorňujú štyri ročné obdobia – jar, leto, jeseň a zimu. Skús nakresliť aj ty niečo pekné k štyrom ročným obdobiam a potom obrázky, ktoré k sebe patria, spoj čiarou.

JESEŇ

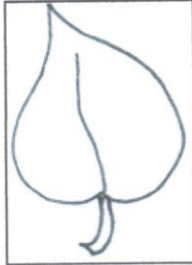
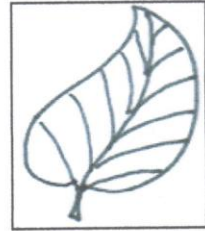
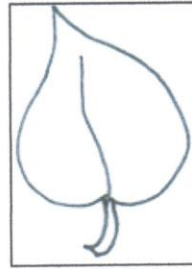
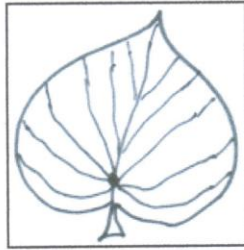

ZIMA

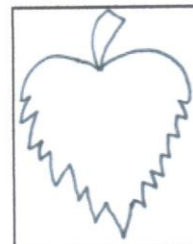
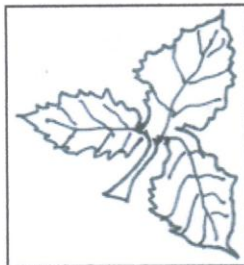
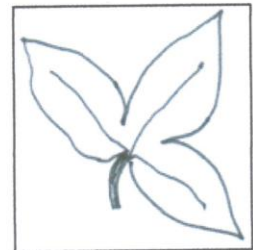
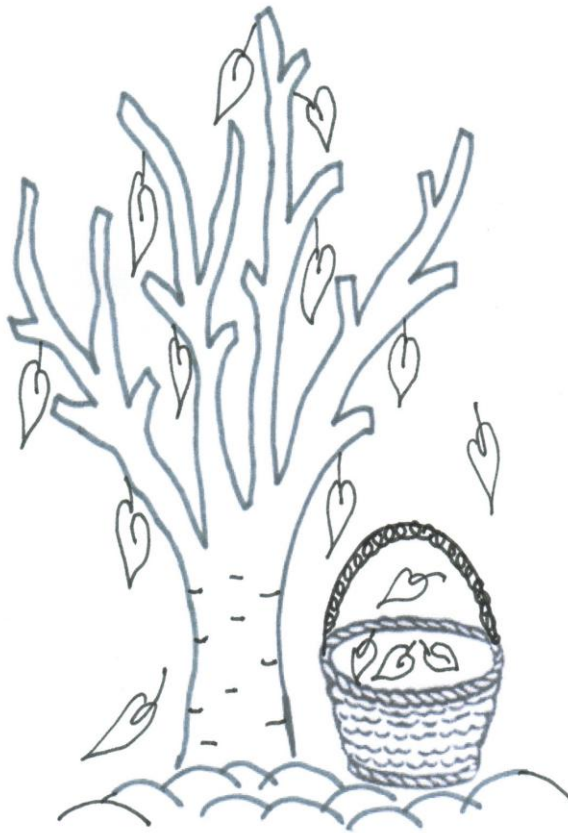
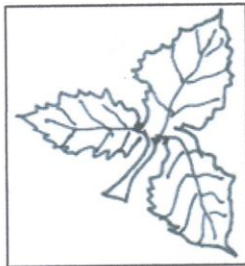
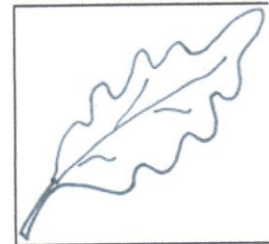
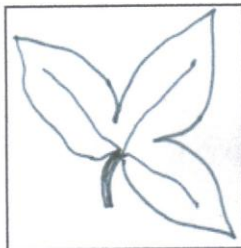
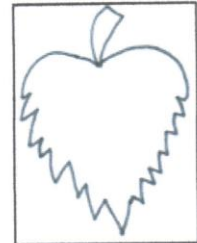
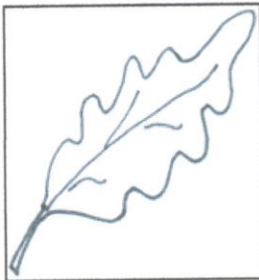
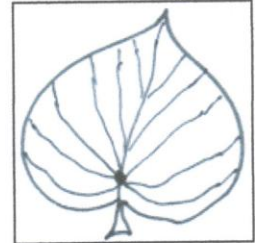

PRACOVNÝ LIST 3: LISTY STROMOV

Tvojou úlohou je vyhľadať a spojiť čiarou dva rovnaké listy, potom ich rovnako aj vyfarbiť.

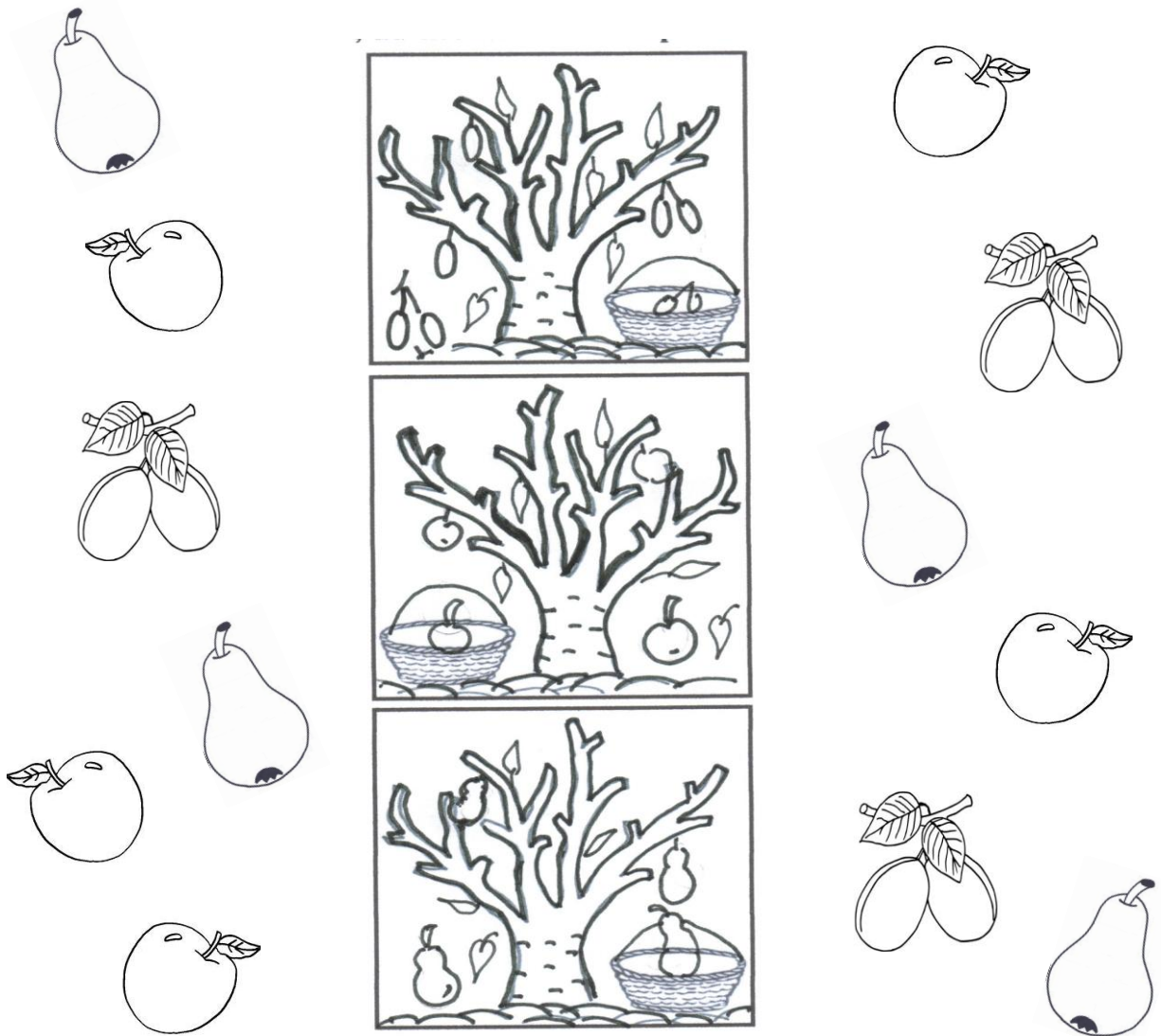

V jeseň listie opadáva
vetriček ich pohojdáva
najsťôr prvý, potom druhý
pohojdáva listok každý

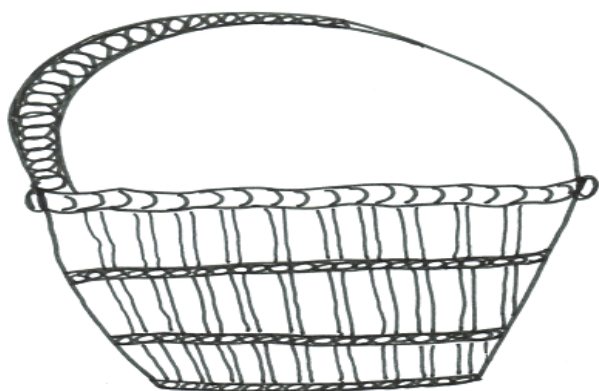
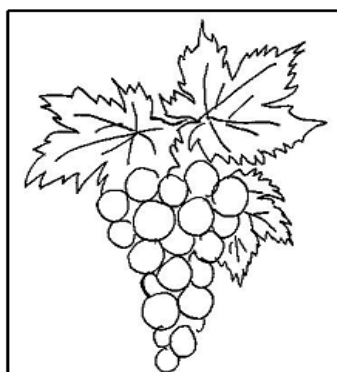

PRACOVNÝ LIST 4: OVOCNÉ STROMY A ICH PLODY

V záhradách na jeseň dozrieva ovocie. Tvojou úlohou je spojiť čiarou ovocie so stromom, na ktorom rastie, a potom obrázky vyfarbiť.

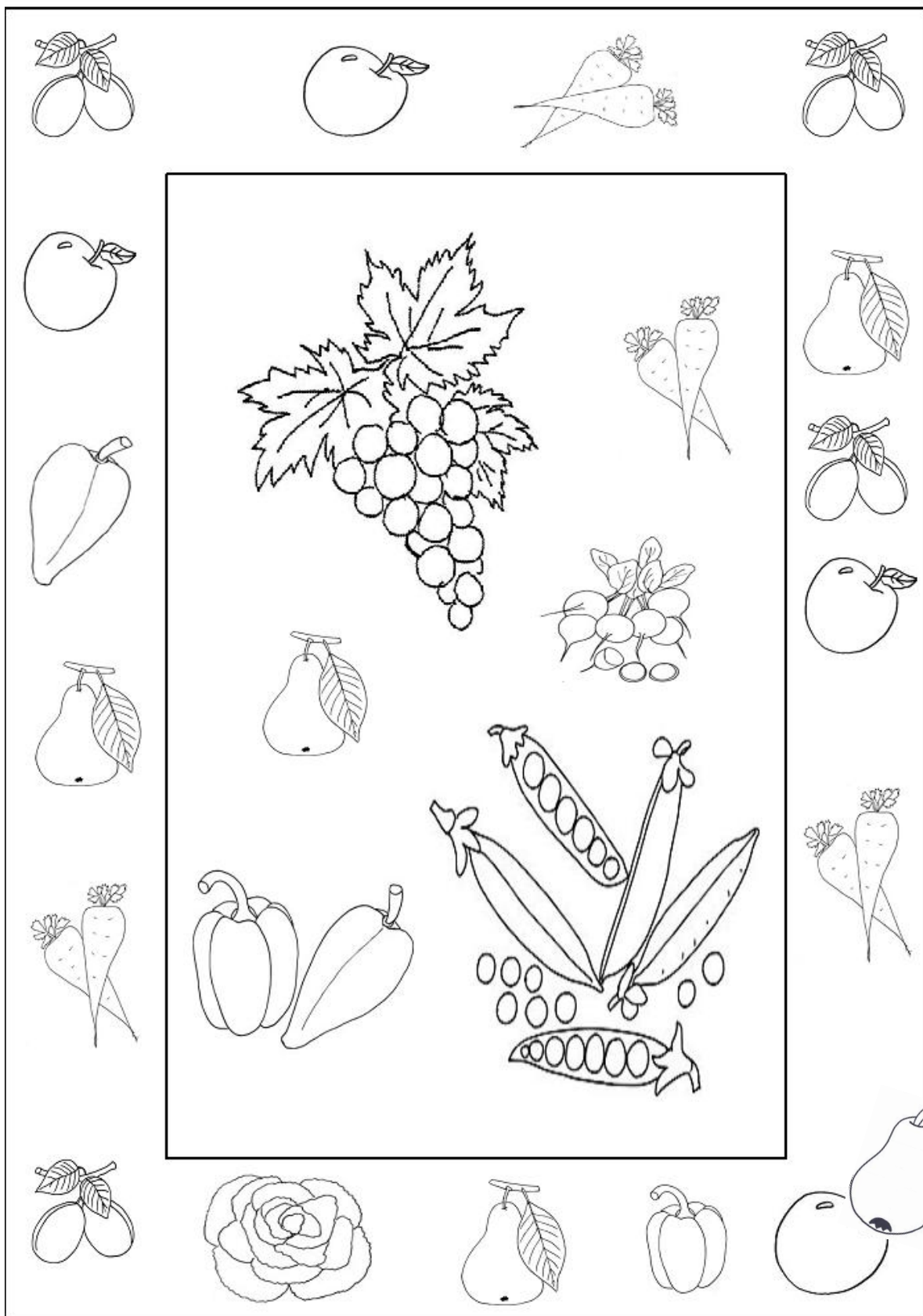

Do košíka môžeš nakresliť hrozno alebo ovocie, ktoré máš najradšej.

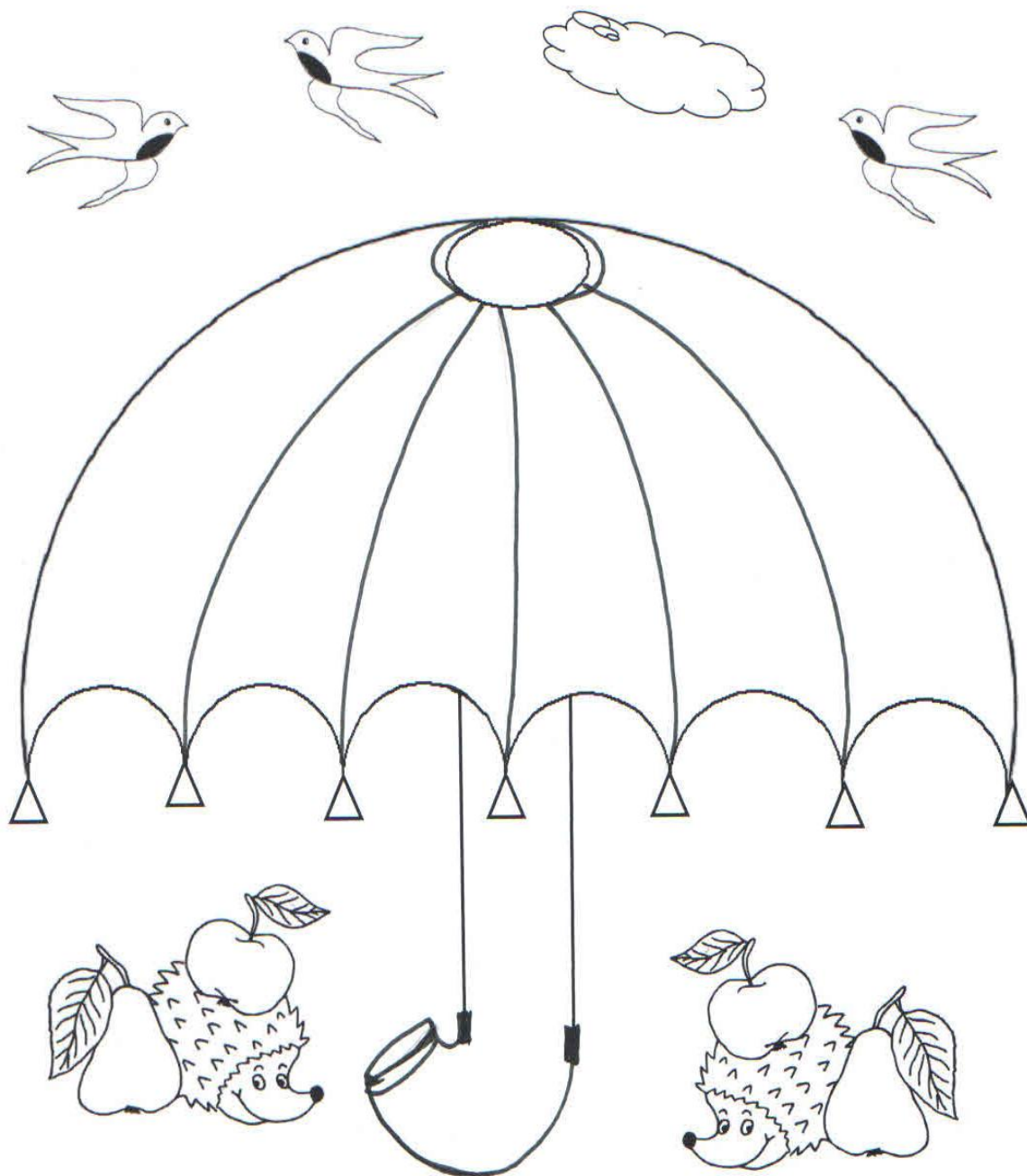
PRACOVNÝ LIST 5: POZNÁVAME OVOCIE A ZELENINU

Tvojou úlohou je pomenovať ovocie a zeleninu na obrázku, zakrúžkovať len ovocie. Keď si úlohu zvládol/-la, môžeš obrázky vyfarbiť.

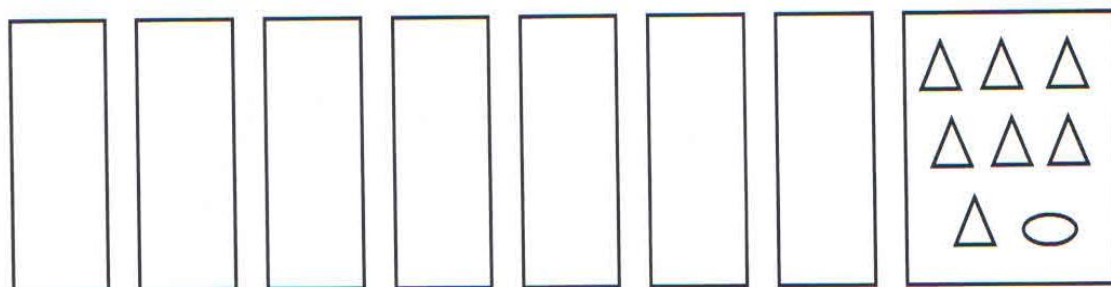

PRACOVNÝ LIST 6: POD DÁŽDNIKOM

Tvojou úlohou je vyfarbiť obrázok rôznymi farbami. Pomenuj farby, ktoré potrebuješ.

Vyfarbi dieliky a tvary farbičkami, ktoré si použil/a pri vyfarbovaní dáždnika.

3.2 ZIMA V MATERSKEJ ŠKOLE

PLÁNOVACIA KARTA A NÁMETY PRACOVNÝCH LISTOV

Zima prichádza po jeseni. Začiatok zimy nám signalizujú nočné mrazy, prvé snehové vločky, trblietajúca sa námraza na kríkoch a stromoch. V zime sa mení celá príroda, lúky a polia pokrýva biela snehová prikrývka, kopce a stráne sú zaviate snehom, sú pripravené na zimné športy. Zisťujeme, že sa treba teplo obliekať, pohľadať teplé rukavice, šály, aby sme sa mohli hrať na snehu – guľovať sa, sánkovať sa, lyžovať, stavať snehuliakov, vyšľapávať chodníčky. I napriek studenému počasiu sa všetci tešíme aj na toto ročné obdobie, vítame ho s radosťou aj v materskej škole.

Tematický celok *Zima v materskej škole* sme orientovali predovšetkým na rozlišovanie znakov ročných období – s dôrazom na zimné obdobie. Pracovné listy v tomto tematickom celku ponúkajú hrové úlohy a cvičenia prevažne na rozvoj kognitívnych, učebných, psychomotorických, komunikatívnych, sociálnych kompetencií dieťaťa. Zameriavame sa na:

- ❖ rozlišovanie typických znakov ročného obdobia – zimy (príroda v zime, počasie, oblečenie, zimné hry a športy),
- ❖ spoznávanie sviatkov zimy,
- ❖ vyhľadávanie, triedenie, usporiadanie, zakresľovanie vianočných ozdôb a medovníkov,
- ❖ spoznávanie lesných zvierat a spôsobu starostlivosti o zvieratá v zime.

Námety pracovných listov obsahujú:

- a) plánovaciu kartu výchovno-vzdelávacej činnosti pre potreby učiteľa,**
- b) námety hrových úloh a cvičení pre dieťa.**

**PLÁNOVACIA KARTA VÝCHOVNO-VZDELÁVACEJ ČINNOSTI
 TEMATICKÉHO CELKU: ZIMA V MATERSKEJ ŠKOLE**

PRACOVNÝ LIST 1: ZIMA OKOLO NÁS

Tematický celok ŠVP	PRÍRODA
Vzdelávacia oblasť	Kognitívna
Obsahový štandard	Ročné obdobia
Výkonový štandard	Rozlíšiť podľa typických znakov ročné obdobie – charakterizovať zimu vymenovaním a opísaním jej typických znakov
Stratégie edukácie	Rozprávanie, rozhovor, opisovanie obrázkov, vyfarbovanie
Učebné zdroje	ŠVP ISCED 0, s. 52, farbičky
Edukačná kompetencia	Rozlišuje, pozná typické znaky ročných období – dokáže slovne opísať zimu

PRACOVNÝ LIST 2: V KRAJINE SNEHULIAKOV

Tematický celok ŠVP	LUDIA
Vzdelávacia oblasť	Kognitívna
Obsahový štandard	Základné početové úkony v číselnom rade od 1 do 10
Výkonový štandard	Počítať minimálne od 1 do 10 – vedieť rozlíšiť viac, menej, rovnako prvkov v skupinách
Stratégie edukácie	Počítanie, porovnávanie, zakresľovanie, rozoznávanie
Učebné zdroje	ŠVP ISCED 0, s. 50, farbičky
Edukačná kompetencia	Dieťa dokáže nahlas spočítať chrobáčky na obrázku, porovnávať ich počet

PRACOVNÝ LIST 3: SNEHULIACI

Tematický celok ŠVP	LUDIA
Vzdelávacia oblasť	Kognitívna
Obsahový štandard	Rovinné geometrické tvary, priestorová orientácia
Výkonový štandard	Poznať, rozlíšiť geometrické tvary a orientovať sa na papieri podľa pokynov
Stratégie edukácie	Poznávanie, rozlišovanie rovinných geometrických tvarov a orientácia v rovine
Učebné zdroje	ŠVP ISCED 0, s. 50, farebné ceruzky
Edukačné kompetencie	Dieťa pozná, rozlišuje rovinné geometrické tvary a správne sa orientuje podľa pokynov

PRACOVNÝ LIST 4: VIANOČNÝ STROMČEK

Tematický celok ŠVP	LUDIA
Vzdelávacia oblasť	Kognitívna
Obsahový štandard	Rovinné geometrické tvary/základné početové úkony v číselnom rade od 1 do 10
Výkonový štandard	Vykonať jednoduché matematické operácie – rozlišovať, porovnávať, triediť tvary – ozdoby, počítať tvary v číselnom rade od 1 do 10
Stratégie edukácie	Rozlišovanie, porovnávanie, triedenie, počítanie tvarov – ozdôb
Učebné zdroje	ŠVP ISCED 0, s. 50, farbičky
Edukačná kompetencia	Dieťa rozlišuje, porovnáva, triedi, počíta tvary – ozdoby

PRACOVNÝ LIST 5: POČÍTAME MEDOVNÍČKY

Tematický celok ŠVP	LUDIA
Vzdelávacia oblasť	Kognitívna
Obsahový štandard	Základné početové úkony v číselnom rade od 1 do 10
Výkonový štandard	Vykonať jednoduché matematické operácie v číselnom rade od 1 do 10 – rozlišovanie, porovnávanie, počítanie
Stratégie edukácie	Počítanie, priraďovanie, usporiadanie
Učebné zdroje	ŠVP ISCED 0, s. 50, nožnice, lep, farbičky,
Edukačná kompetencia	Dieťa dokáže rozlišovať, porovnávať, triediť medovníčky podľa tvaru

PRACOVNÝ LIST 6: STRATENÁ RUKAVIČKA

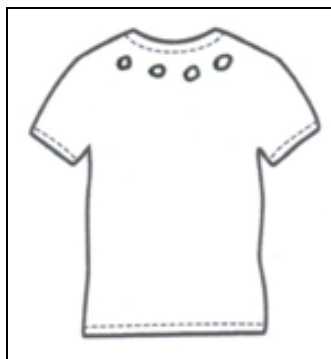
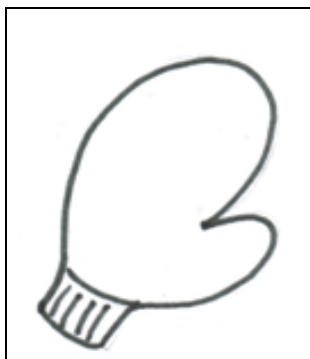
Tematický celok ŠVP	JA SOM/KULTÚRA
Vzdelávacia oblasť	Perceptuálno-motorická, sociálno-emocionálna
Obsahový štandard	Pracovné techniky/Voľná reprodukcia literárnych textov
Výkonový štandard	Správne používať techniku strihania, lepenia v práci s technickým materiálom, reprodukovať krátku rozprávku
Stratégie edukácie	Vystrihovanie, nalepovanie zvierat do rukavičky, reprodukcia rozprávky
Učebné zdroje	ŠVP ISCED 0, s. 46, 55, nožnice, lep, farbičky
Edukačná kompetencia	Dieťa dokáže vystrihnúť, nalepiť obrázky do predkreslenej rukavičky, jednoduchým spôsobom porozpráva rozprávku o Stratenej rukavičke

PRACOVNÝ LIST 1: ZIMA OKOLO NÁS

Keď prichádza sneh a mráz,
zima, sniežik je tu zas,
vločky všade lietajú
a deti sa radujú.

Porozprávaj, čo vidíš na obrázku a čo vieš o zime.

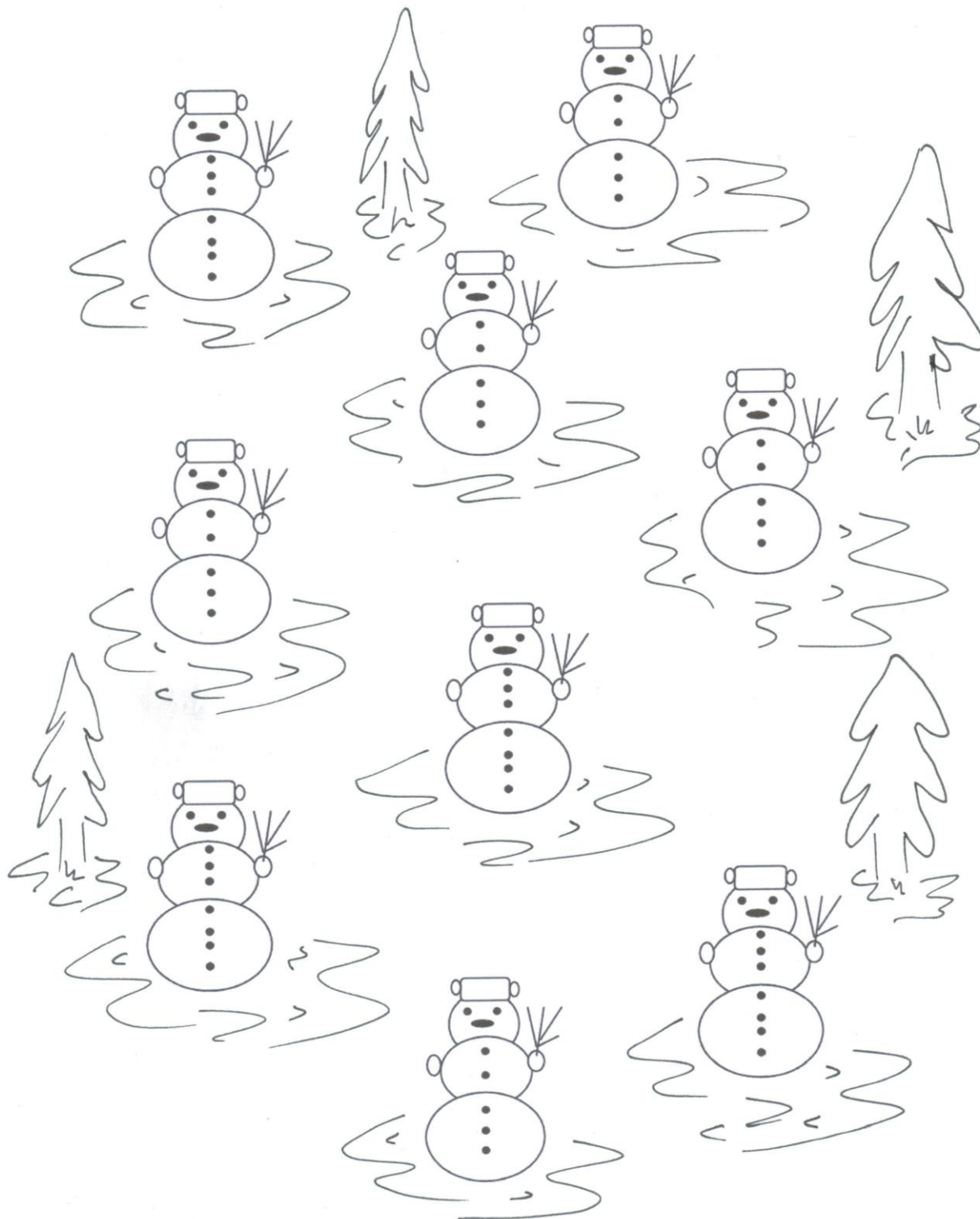

Ktoré oblečenie nepatrí do zimy? Keď uhádneš, potom môžeš zimné oblečenie vyfarbiť.

PRACOVNÝ LIST 2: V KRAJINE SNEHULIAKOV

V zime všetko sa belie, na dlani mám vločku,
postavíme snehuliaka z bielučkého snehu.
Jedna guľa, druhá guľa, už vidím aj tretiu,
gombíky sú čierne, malé, počítajme spolu.

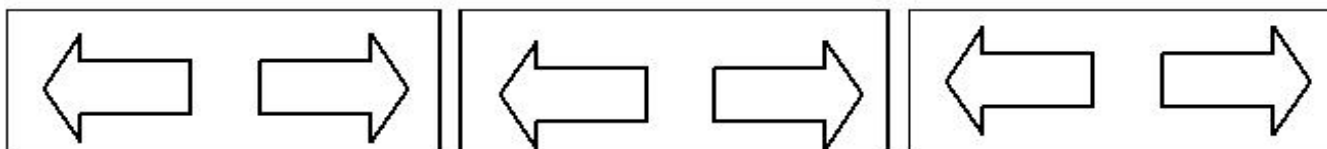
Tvojou úlohou je spojiť snehuliakov s rovnakým počtom gombíkov.

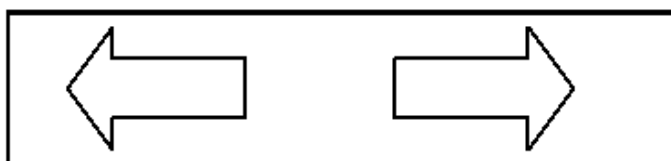
Po zvládnutí úlohy máš vyfarbiť čiapky tých snehuliakov, ktorí majú viac gombíkov.

PRACOVNÝ LIST 3: SNEHULIACI

Porovnaj snehuliakov na obrázku, či sú všetci rovnakí, vyfarbi len tú šípku pod rukou snehuliaka, v ktorej drží snehuliak metličku.

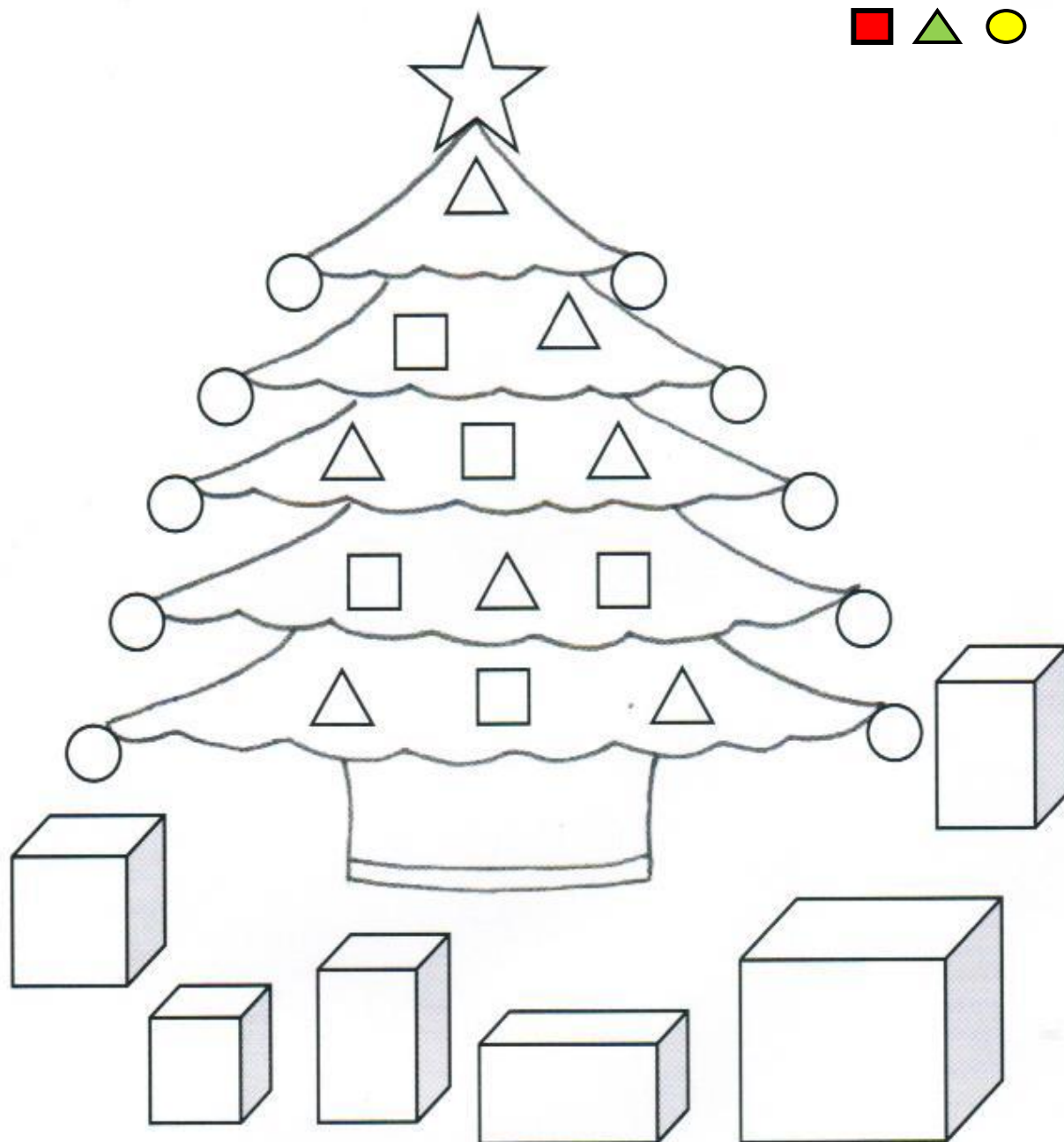

Do tohto rámčeka nakresli snehuliaka s metličkou a podľa toho, v ktorej ruke bude mať metličku, vyfarbi aj šípky pod snehuliakom.

PRACOVNÝ LIST 4: VIANOČNÝ STROMČEK

Tvojou úlohou je vyfarbiť tvary – ozdoby na stromčeku podľa predlohy.

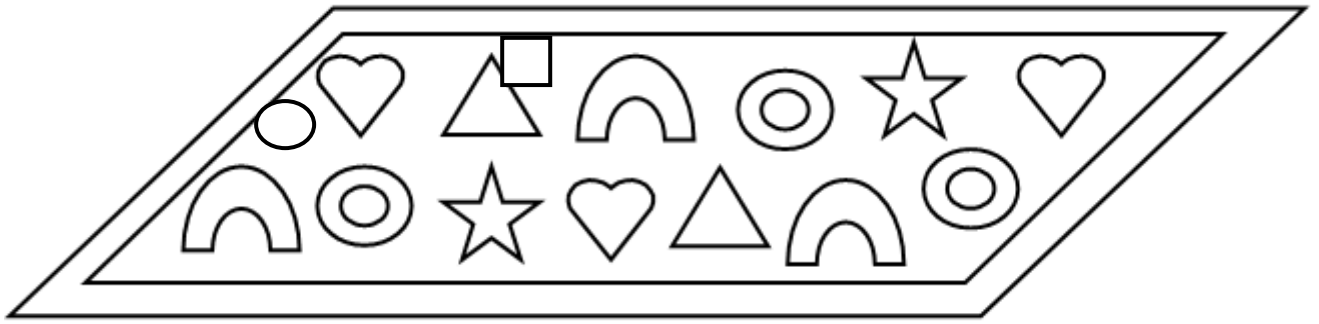
Pod stromčekom je niekoľko balíčkov, vyfarbi najväčší a najmenší balíček.

Skús spočítať tvary – ozdoby na stromčeku a nakresliť ich presný počet aj do tohto rámčeka.

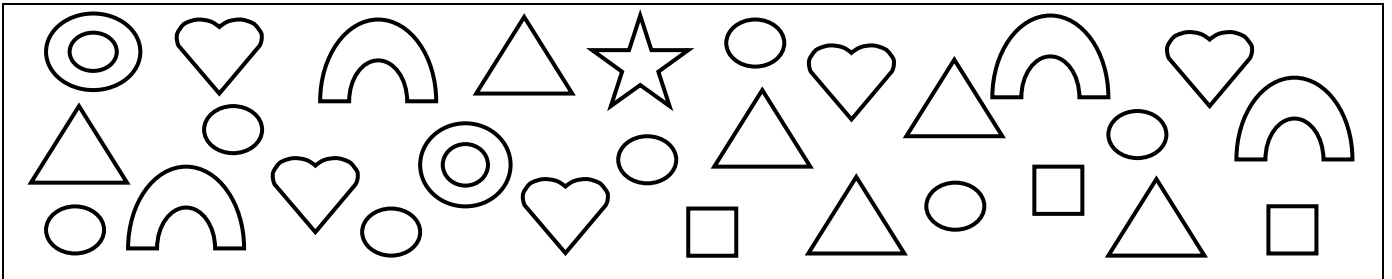
	
	
	

PRACOVNÝ LIST 5: POČÍTAME MEDOVNÍČKY

Na pekáči sú chutné medovníčky, vyfarbi ich a porozprávaj, aké koláčiky na Vianoce peče tvoja mamička.

Postupne spočítaj medovníčky podľa tvaru a na prázdne miesto nakresli ich presný počet.

1		
---	--	--

2		
---	---	--

3		
---	---	--

4		
---	---	--

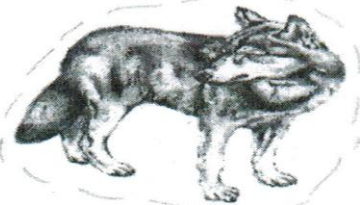
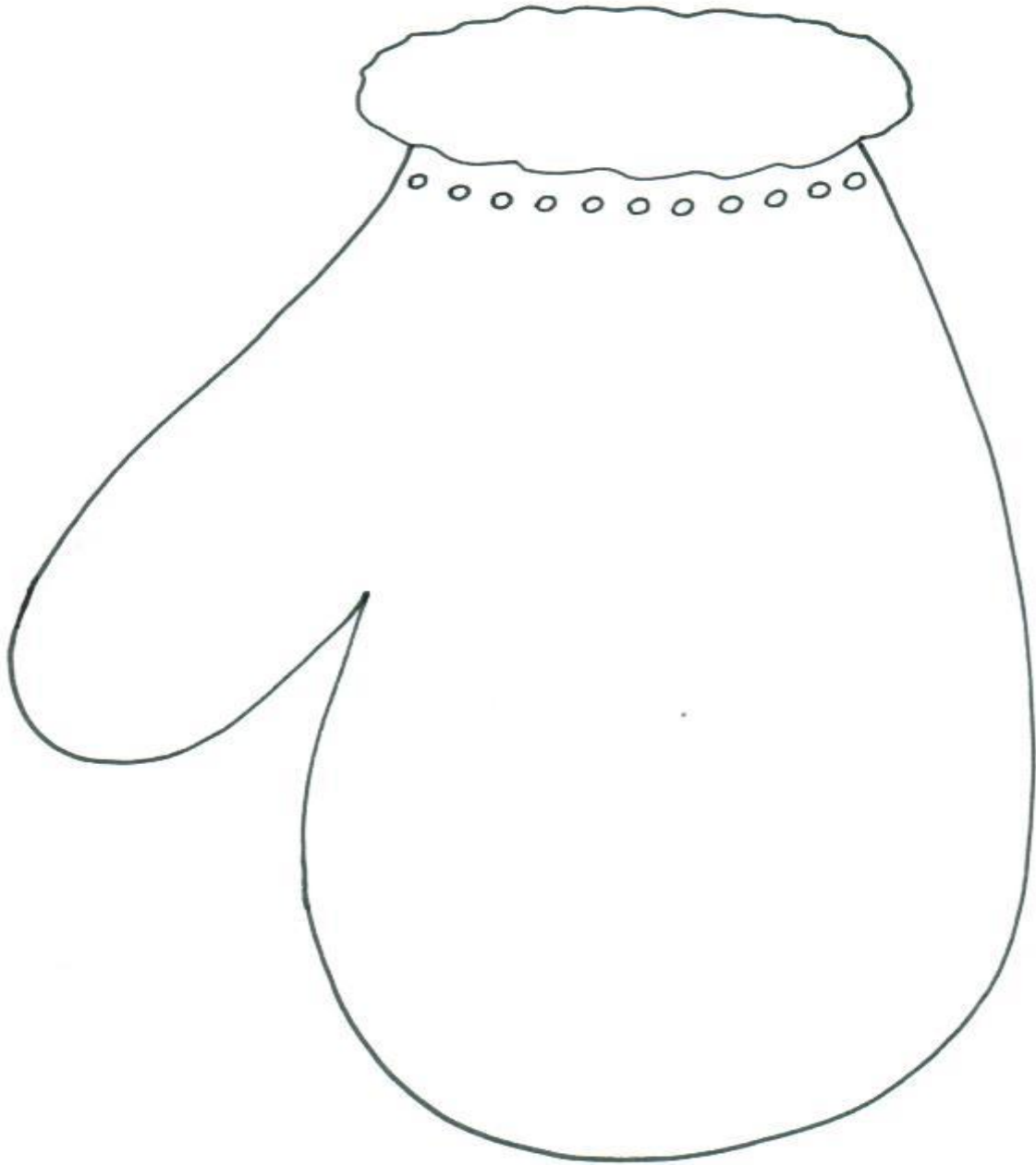
5		
---	---	--

6		
---	---	--

7		
---	---	--

PRACOVNÝ LIST 6: STRATENÁ RUKAVIČKA

Pomenuj zvieratká, ktoré sa skryli do rukavičky, potom obrázky vystrihni, nalep zvieratká do rukavičky.

3.3 JAR V MATERSKEJ ŠKOLE

PLÁNOVACIA KARTA A NÁMETY PRACOVNÝCH LISTOV

Po zime sa začína jar, príroda sa zobúdzza zo zimného spánku. Prvé púčiky na stromoch, kríkoch ohlasujú príchod jari. Jar prináša radosť, všade počuť štebot vtákov, vracajú sa vtáčiky aj z teplých krajín. Zelená sa aj trávička, zvuky zvierat a ich mláďat sa rozliehajú okolím. Zobúdzajú sa a rozkvitajú prvé jarné kvietky – snežienky, púpavy, fialky, narcisy a postupne aj ďalšie. Jarný vánok roznáša vôňu kvetov a teplé lúče slniečka pričaria spokojný úsmev na tvárach nás všetkých. Tešíme sa z jarných sviatkov, ktoré nám pripomínajú, že v prírode sa začína nový život.

V tematickom celku *Jar v materskej škole* sa deti obohatia o vedomosti, poznatky z oblasti ďalšieho ročného obdobia – jari a pre toto obdobie typických znakov. Pracovné listy v tomto tematickom celku ponúkajú hrové úlohy a cvičenia prevažne na rozvoj kognitívnych, učebných, psychomotorických, sociálnych, komunikatívnych kompetencií dieťaťa. Zameriavame sa na:

- ❖ charakteristické, typické znaky jari,
- ❖ poznávanie a rozlišovanie jarných kvetov, starostlivosť o rastliny,
- ❖ poznávanie a charakterizovanie sviatku jari,
- ❖ získavanie teoretických skúseností o živote domácich zvierat (význam, úžitok), ich mláďat, vtáctva,
- ❖ rozvoj vedomostí, poznatkov a zručností o význame lesa a života v ňom.

Námety pracovných listov obsahujú:

- a) plánovaciú kartu výchovno-vzdelávacej činnosti pre potreby učiteľa,
- b) námety hrových úloh a cvičení pre dieťa.

PLÁNOVACIA KARTA VÝCHOVNO-VZDELÁVACEJ ČINNOSTI
TEMATICKÉHO CELKU: JAR V MATERSKEJ ŠKOLE

PRACOVNÝ LIST 1: JAR A JEJ KAMARÁTI

Tematický celok ŠVP	PRÍRODA
Vzdelávacia oblasť	Kognitívna
Obsahový štandard	Ročné obdobia
Výkonový štandard	Rozlíšiť podľa typických znakov ročné obdobia – charakterizovať jar opisom jej typických znakov
Stratégie edukácie	Rozhovor o ročných obdobiach, opisovanie znakov jari, vyfarbovanie
Učebné zdroje	ŠVP ISCED 0, s. 52, farebné ceruzky
Edukačné kompetencie	Dieťa dokáže rozlíšiť ročné obdobia, opísať charakteristické znaky jari

PRACOVNÝ LIST 2: ČO SA DEJE S RASTLINKOU

Tematický celok ŠVP	EUDIA
Vzdelávacia oblasť	Kognitívna
Obsahový štandard	Porovnávanie, usporiadania predmetov – obrázkov
Výkonový štandard	Porovnať, usporiadať obrázky v časovej následnosti
Stratégie edukácie	Rozprávanie, rozhovor, porovnávanie, usporiadanie obrázkov
Učebné zdroje	ŠVP ISCED 0, s. 50, farebné ceruzky
Edukačné kompetencie	Dieťa vie porovnať a usporiadať obrázky v časovej následnosti

PRACOVNÝ LIST 3: OBRÁZKY ROČNÝCH OBDOBÍ – ČO K ČOMU PATRÍ

Tematický celok ŠVP	EUDIA
Vzdelávacia oblasť	Kognitívna
Obsahový štandard	Triedenie, priradovanie obrázkov
Výkonový štandard	Vytvoriť dvojice obrázkov podľa spoločných znakov jednotlivých ročných období, svoje rozhodnutie zdôvodniť
Stratégie edukácie	Vytváranie dvojíc obrázkov patriacich k príslušnému ročnému obdobiu
Učebné zdroje	ŠVP ISCED 0, s. 50, farebné ceruzky
Edukačné kompetencie	Dieťa dokáže vytvoriť dvojice obrázkov na základe spoločných znakov

PRACOVNÝ LIST 4: JARNÉ KVETY

Tematický celok ŠVP	PRÍRODA
Vzdelávacia oblasť	Kognitívna
Obsahový štandard	Kvety
Výkonový štandard	Vedieť rozlíšiť a triediť niektoré kvety (podľa miesta ich výskytu)
Stratégie edukácie	Rozlišovanie, triedenie kvetov, rozhovor, vyfarbovanie
Učebné zdroje	ŠVP ISCED 0, s. 52, farebné ceruzky
Edukačné kompetencie	Dieťa vie rozlíšiť a triediť kvety podľa miesta ich výskytu

PRACOVNÝ LIST 5: KVIETKY A TVARY

Tematický celok ŠVP	EUDIA
Vzdelávacia oblasť	Kognitívna
Obsahový štandard	Rovinné geometrické tvary
Výkonový štandard	Poznať a určiť rovinné geometrické tvary
Stratégie edukácie	Kreslenie – určovanie tvaru
Učebné zdroje	ŠVP ISCED 0, s. 50, farebné ceruzky
Edukačné kompetencie	Dieťa pozná, určí geometrické tvary, dokáže tvary použiť v činnostiach

PRACOVNÝ LIST 6: V RÍŠI ZVIERAT A VTÁKOV

Tematický celok ŠVP	PRÍRODA
Vzdelávacia oblasť	Kognitívna
Obsahový štandard	Domáce zvieratá/vtáky
Výkonový štandard	Poznať, opísať vtáky (lastovička, bocian, vrana) a domáce zvieratá na obrázku (sliepka, kohút, hus, kačka, koza, pes, mačka) – opísať spôsob ich života
Stratégie edukácie	Poznávanie, opisovanie charakteristických znakov
Učebné zdroje	ŠVP ISCED 0, s. 52, farebné ceruzky
Edukačné kompetencie	Dieťa pozná, opíše vybrané vtáky a domáce zvieratá, pozná spôsob ich života

PRACOVNÝ LIST 7: SLIEPOČKA ZNIESLA VAJÍČKA

Tematický celok ŠVP	ĽUDIA
Vzdelávacia oblasť	Kognitívna
Obsahový štandard	Základné počtové úkony
Výkonový štandard	Počítať minimálne od 1 do 10 – prehlbovať poznatky o počte predmetov od 1 do 10 aj so slovným vyjadrením
Stratégie edukácie	Počítanie, vyfarbovanie, vystrihovanie a priradovanie kariet
Učebné zdroje	ŠVP ISCED 0, s. 50, farebné ceruzky
Edukačné kompetencie	Dieťa vie určiť počet vajíčok v skupine od 1 do 10 – slovné vyjadriť počet

PRACOVNÝ LIST 8: APRÍL – MESIAC LESOV

Tematický celok ŠVP	PRÍRODA
Vzdelávacia oblasť	Kognitívna
Obsahový štandard	Stromy
Výkonový štandard	Rozlíšiť listnaté a ihličnaté stromy
Stratégie edukácie	Rozoznávanie stromov, dokresľovanie listov, ihličia
Učebné zdroje	ŠVP ISCED 0, s. 52, farebné ceruzky
Edukačné kompetencie	Dieťa dokáže rozlíšiť ihličnaté a listnaté stromy podľa ich charakteristických znakov

PRACOVNÝ LIST 9: BLUDISKO V LESE – POMÁHAME ZVIERATKÁM

Tematický celok ŠVP	JA SOM
Vzdelávacia oblasť	Kognitívna
Obsahový štandard	Orientácia
Výkonový štandard	Orientovať sa na podložke – v bludisku
Stratégie edukácie	Orientácia, vyhľadávanie a zakresľovanie ciest, rozhovor
Učebné zdroje	ŠVP ISCED 0, s. 46, farebné ceruzky
Edukačné kompetencie	Dieťa sa dokáže orientovať v bludisku, nájsť správnu cestu

PRACOVNÝ LIST 10: VEEKONOČNÉ VAJÍČKA

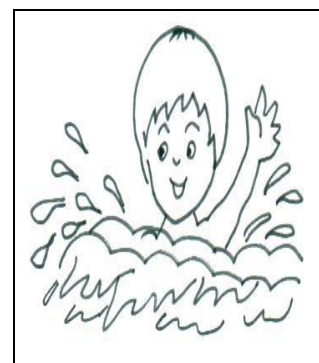
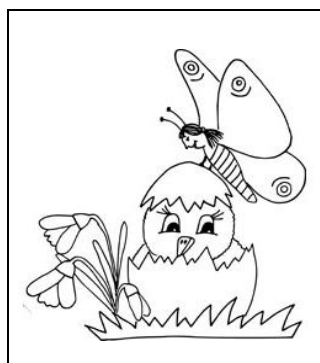
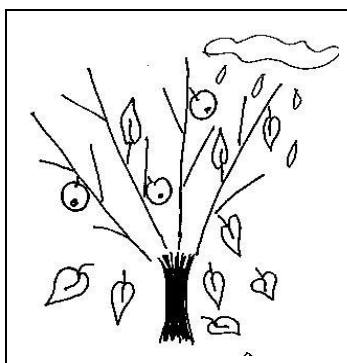
Tematický celok ŠVP	JA SOM, KULTÚRA
Vzdelávacia oblasť	Perceptuálno-motorická/kognitívna
Obsahový štandard	Grafomotorika, sviatky
Výkonový štandard	Kresliť uvoľnenou rukou, rozprávať zážitky o sviatkoch jari
Stratégie edukácie	Kreslenie, rozhovor, rozprávanie
Učebné zdroje	ŠVP ISCED 0, s. 46, 53, farbičky
Edukačné kompetencie	Dieťa kreslí – odkresľuje uvoľnenou rukou čiary, porozpráva svoje zážitky o sviatkoch jari

PRACOVNÝ LIST 1: JAR A JEJ KAMARÁTI

Všade cítiť vôň jari,
slnko štekľí deti v tvári,
pod' te, deti, tešme sa
jar prichádza do záhrady, do lesa.

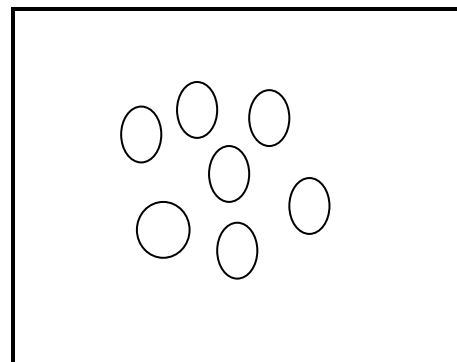
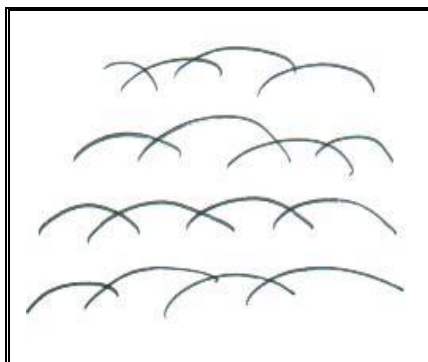
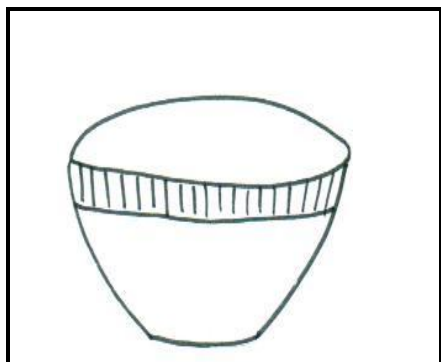

Porozprávaj, čo vidíš na obrázku, a urči, do ktorého ročného obdobia patria obrázky.

PRACOVNÝ LIST 2: ČO SA DEJE S RASTLINKOU

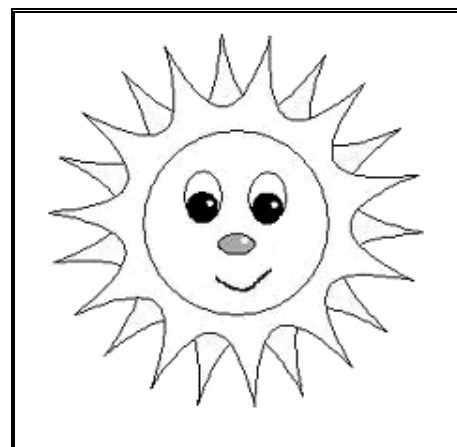
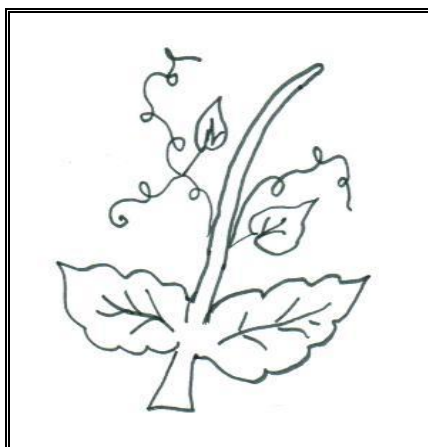
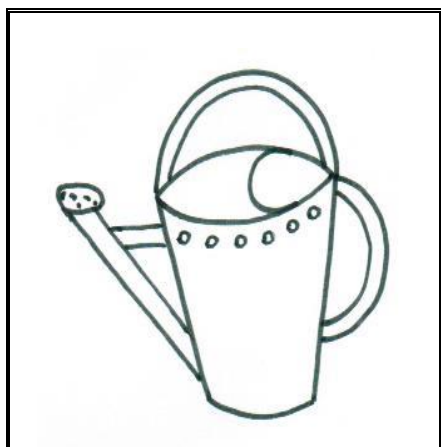
Kým si pochutnáme na hrášku, prejde rastlinka dlhú cestu. Porozprávaj, ako zasadíme hrášok, a skús určiť poradie obrázkov tak, že spojíš obrázky s číslami – s pomocou učiteľky.

1.

2.

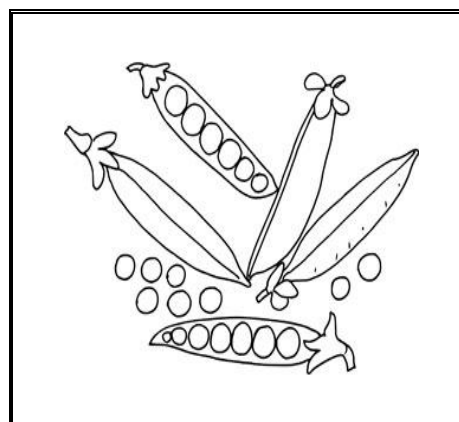
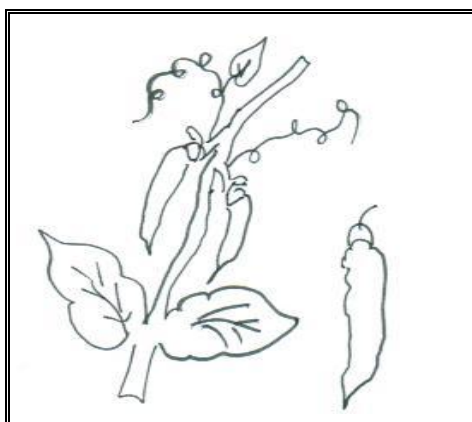
3.

4.

5.

6.

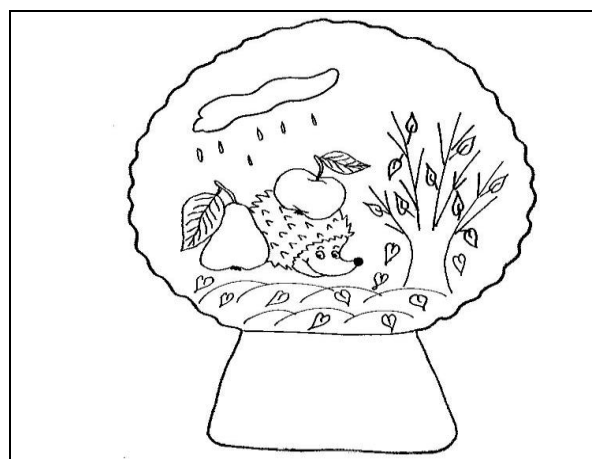
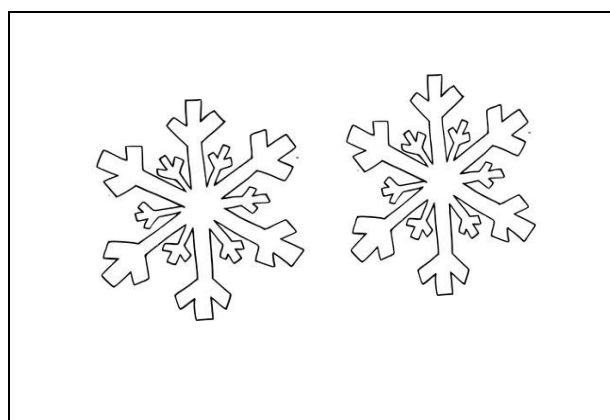
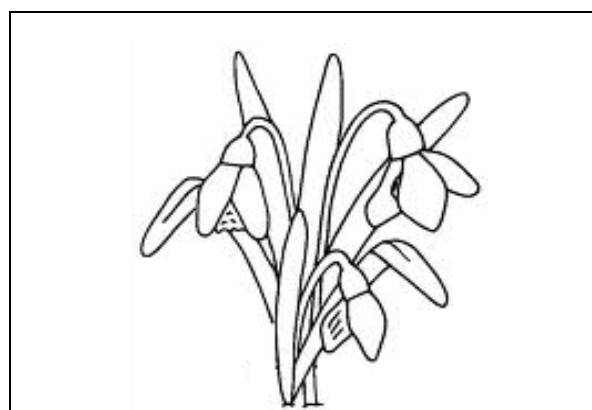
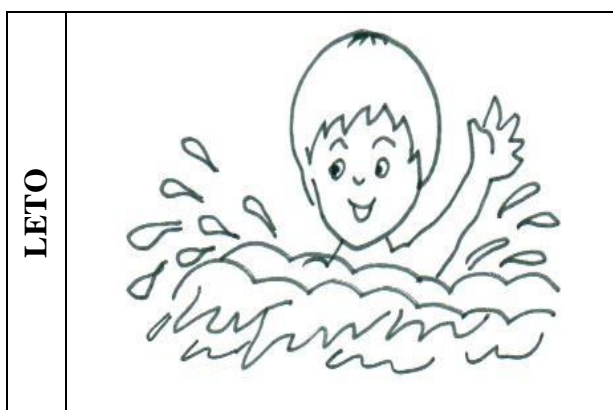
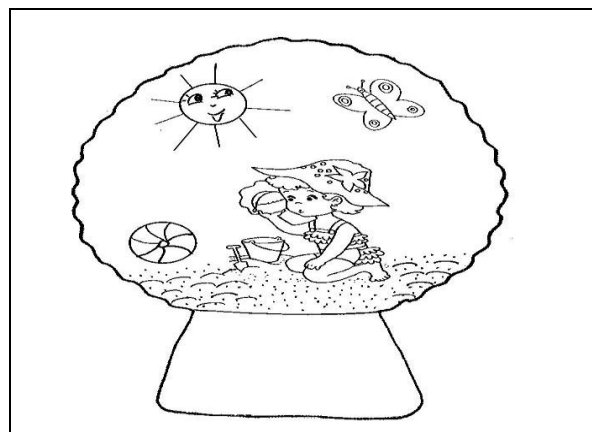
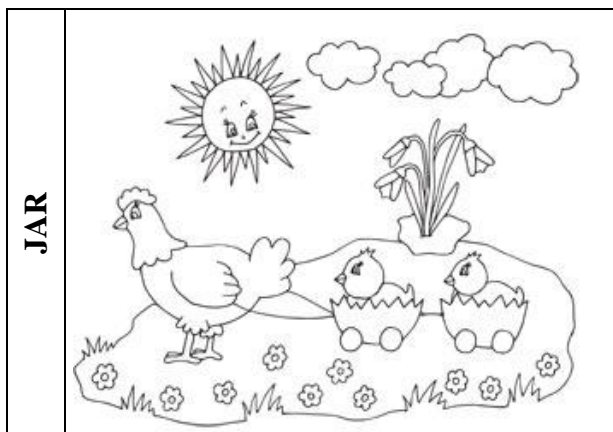

7.

8.

PRACOVNÝ LIST 3: OBRÁZKY ROČNÝCH OBDOBÍ – ČO K ČOMU PATRÍ

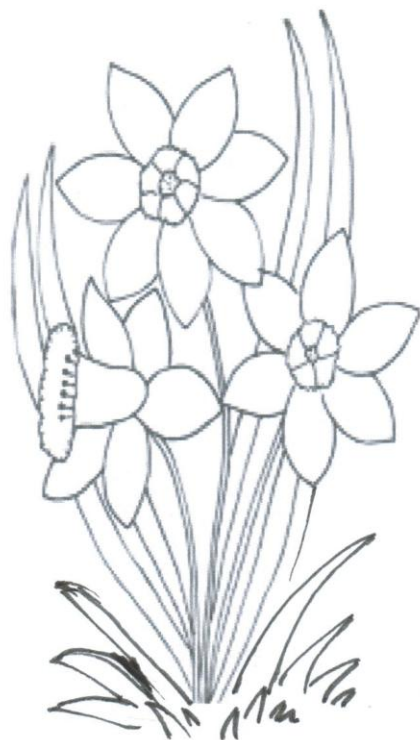
Rok pozostáva zo štyroch ročných období. Pomenuj ich a vytvor dvojice obrázkov jednotlivých ročných období.

PRACOVNÝ LIST 4: JARNÉ KVETY

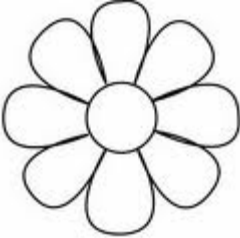

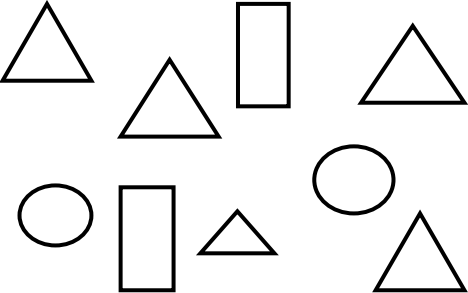
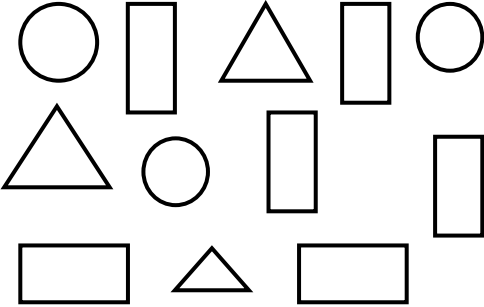
Kubko kúpil novú kupku,
kvetky by rád polieval,
chcel sa kvetom prihovárať,
lenže kvietky nepoznal.

Pomôž Kubkovi pomenovať kvety na obrázku, porozprávaj, čo o nich vieš, kde rastú,
akej sú farby, a potom kvietky môžeš vyfarbiť. Poznáš aj iné kvety?

PRACOVNÝ LIST 5: KVETY A TVARY

Tvojou prvou úlohou je vyfarbiť kvietok v prostriedku a dokresliť stonku a listy.

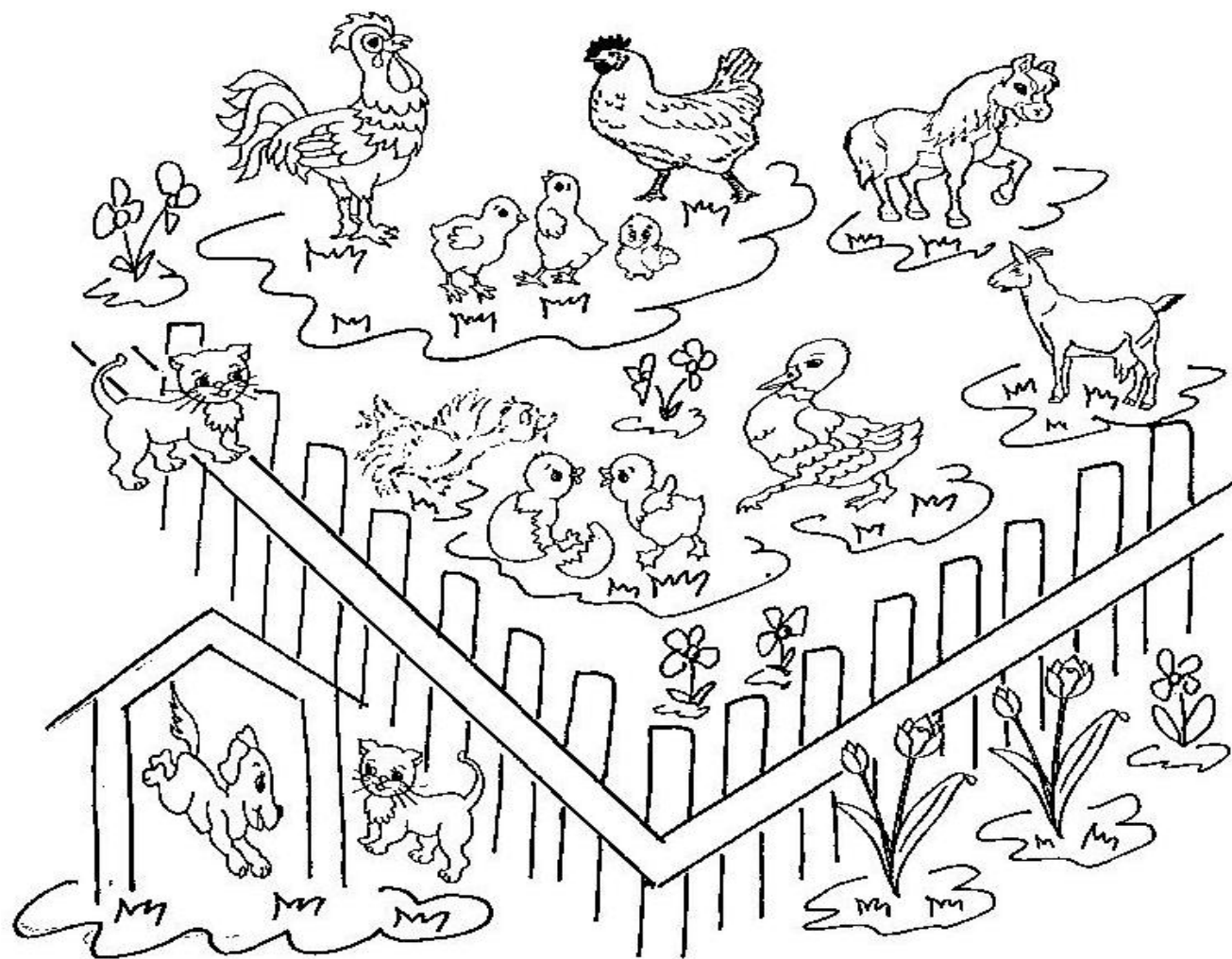
		
		
<p>Nakresli kvietku toľko lupienkov, koľko vidíš trojuholníkov</p>		<p>Nakresli kvietku toľko lupienkov, koľko vidíš obdĺžnikov</p>

Do prázdneho riadka nakresli toľko štvorcov (), koľko vidíš lúčnych kvetov

PRACOVNÝ LIST 6: V RÍŠI ZVIERAT A VTÁKOV

Keď slniečko na oblohe zasvieti,
kvitnú kvietky, voda v rieke sa topí,
budia sa hneď chrobáčky a včielky,
zvieratká sa chystajú na pasienky.

Vtáčiky už prilietajú,
nové správy prinášajú,
spoza mora, zďaleka
prišla vtáčia rodinka.

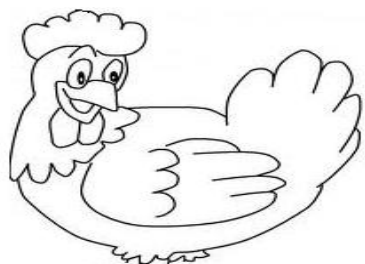

Na jar sa k nám vracajú aj vtáčiky, tešia sa z jarného slniečka. Vtáčiky sú sťahovavé a nesťahovavé.
Na obrázku vyfarbi len sťahovavé vtáčiky, porozprávaj, prečo u nás nezostávajú aj cez zimu.

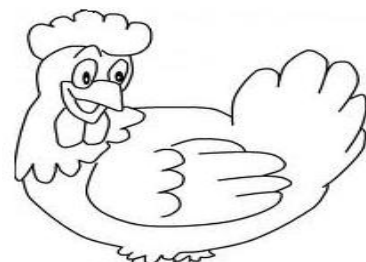
PRACOVNÝ LIST 7: SLIEPOČKA ZNIESLA VAJÍČKA

Tvojou úlohou je dokresliť chýbajúce vajíčka pod sliepočkou v poradí od 1 do 10 a spočítať.

1

2

3

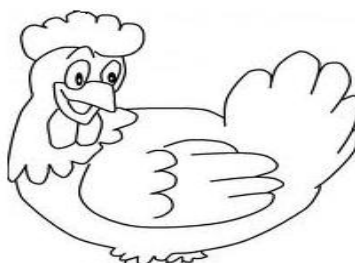

4

5

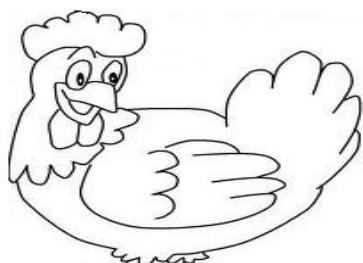

6

7

8

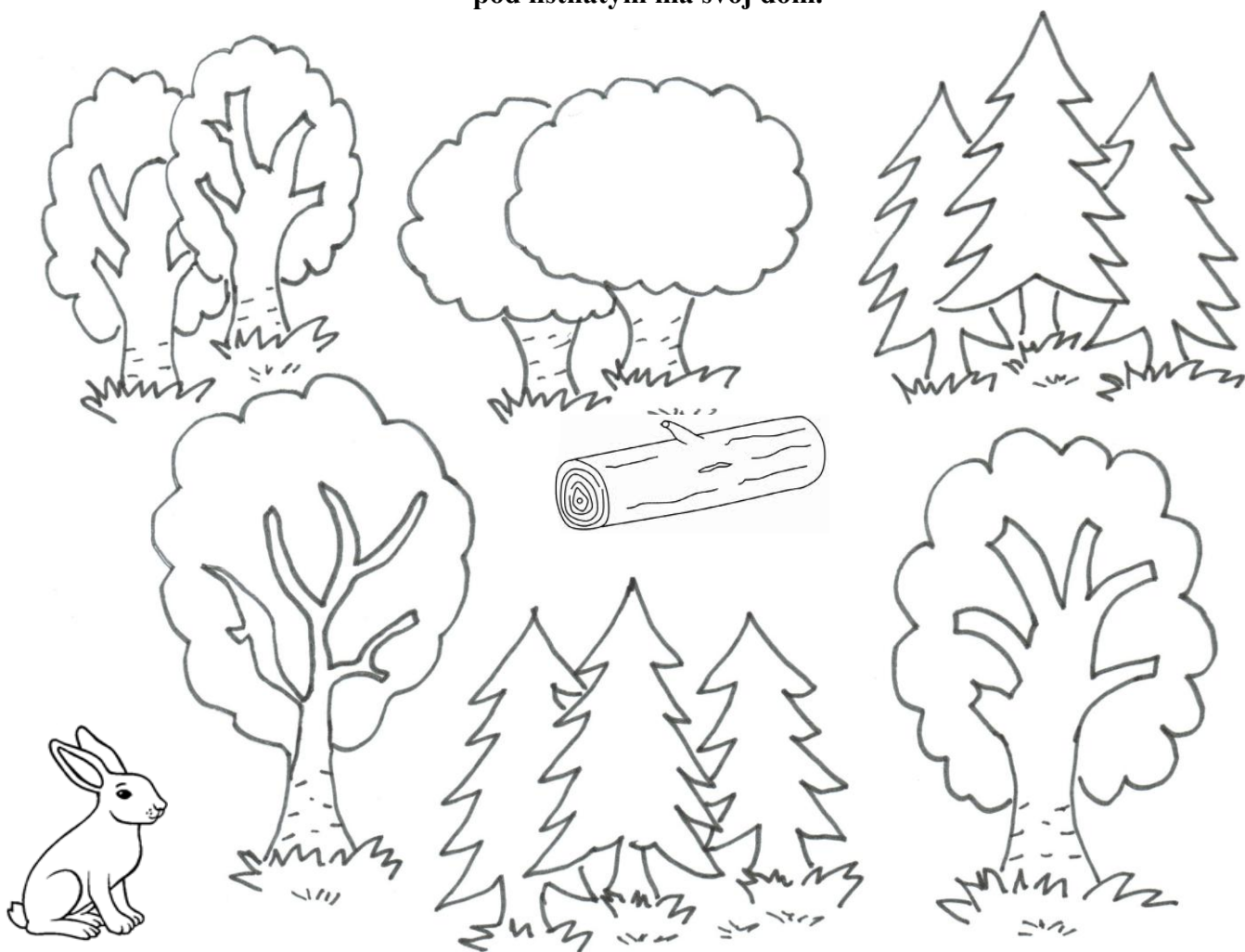

9

10

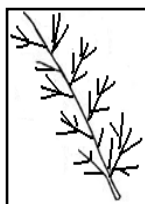
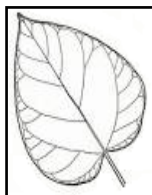
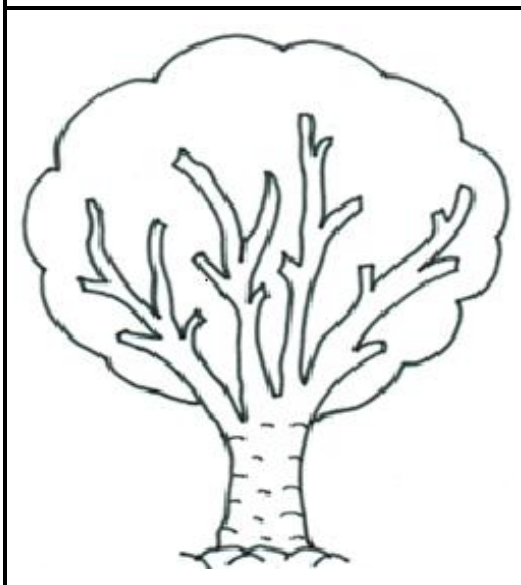
PRACOVNÝ LIST 8: APRÍL – MESIAC LESOV

Hopká zajko v hustom lese,
cestička ho domov nesie.
Pozná v lese každý strom,
pod listnatým má svoj dom.

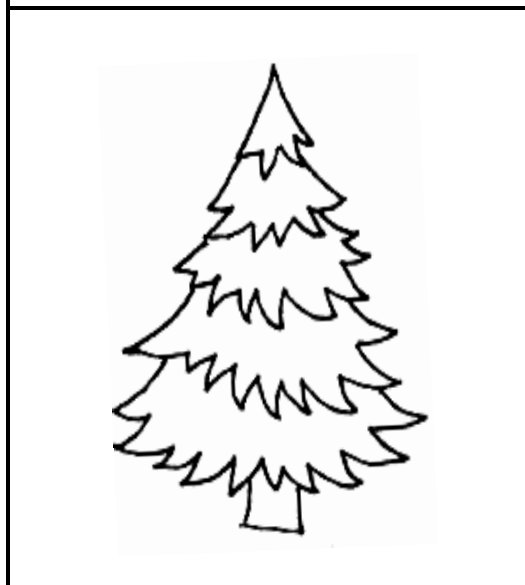
Pomôž zajkovi nájsť skrýšu pod listnatým stromom. Aké stromy ešte nájdeš v lese?

Ktorý obrázok patrí k listnatému stromu?

spoj čiarou

Ktorý obrázok patrí k ihličnatému stromu?

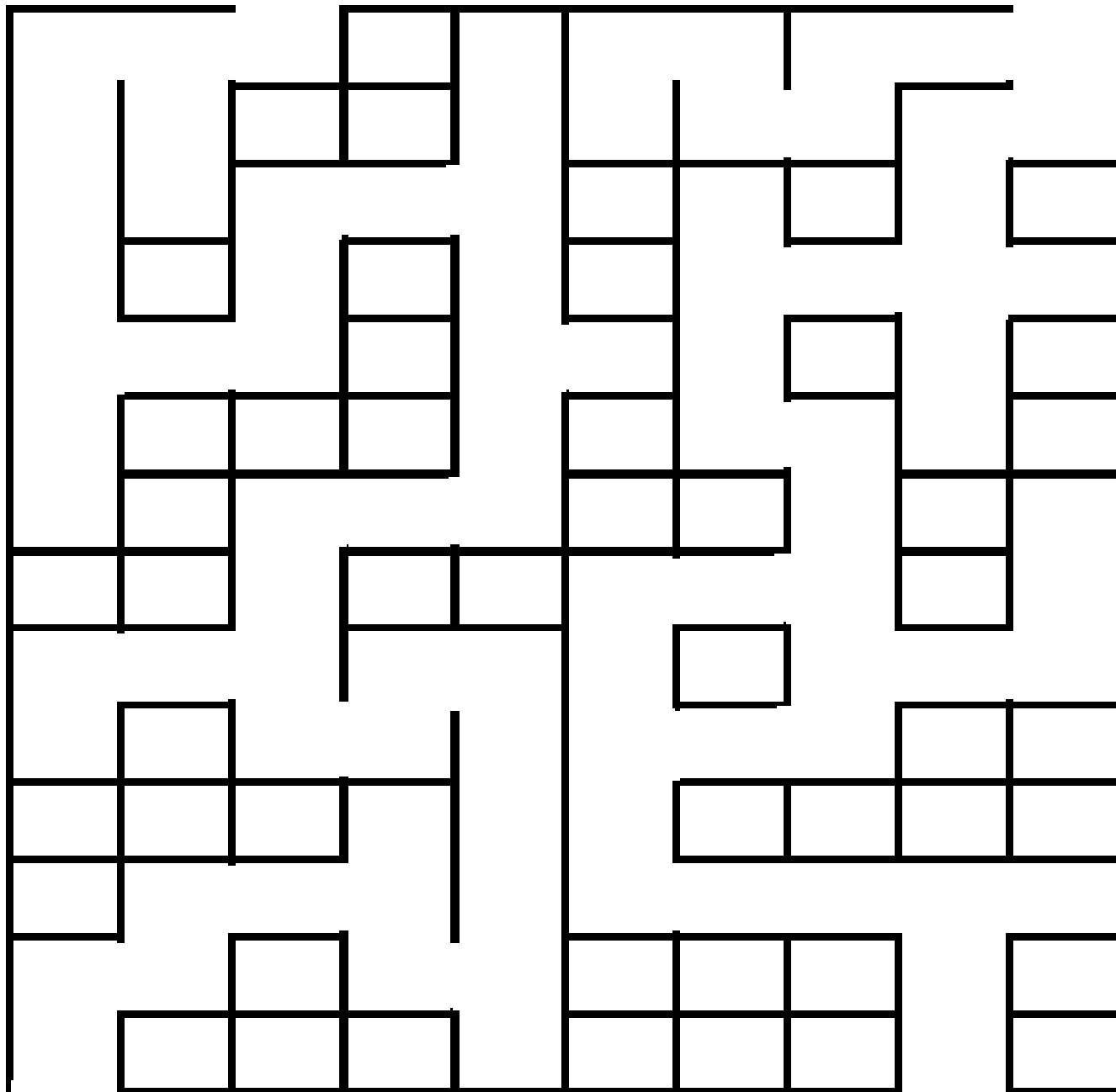

PRACOVNÝ LIST 9: BLUDISKO V LESE – POMÁHAME ZVIERATKÁM

V lese žije veľa zvierat. Veverička hľadá cestu k ihličnatým stromom, líška zase k listnatým stromom. Pomôž zvieratkám nájsť správnu cestu.

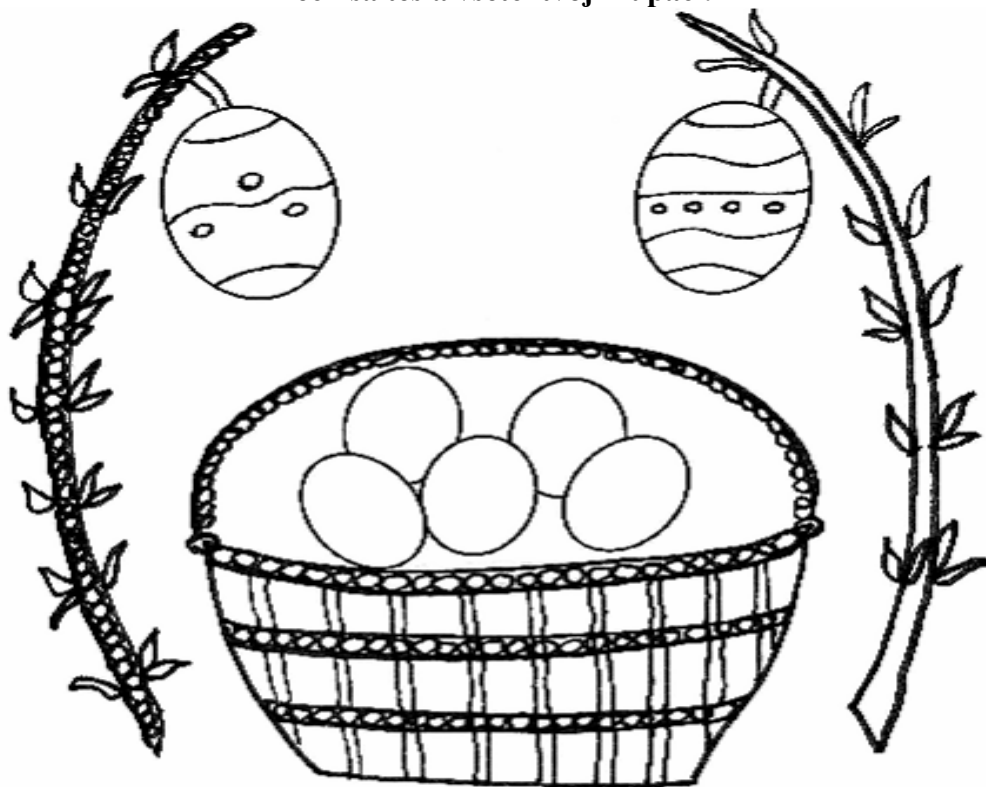

Hora, hora zelená, stromov plný les
my ideme do hory všetci na výlet,
vtáčí spev sa z konárov stromu ozýva,
pod nimi sa skrývajú lesné zvieratká.

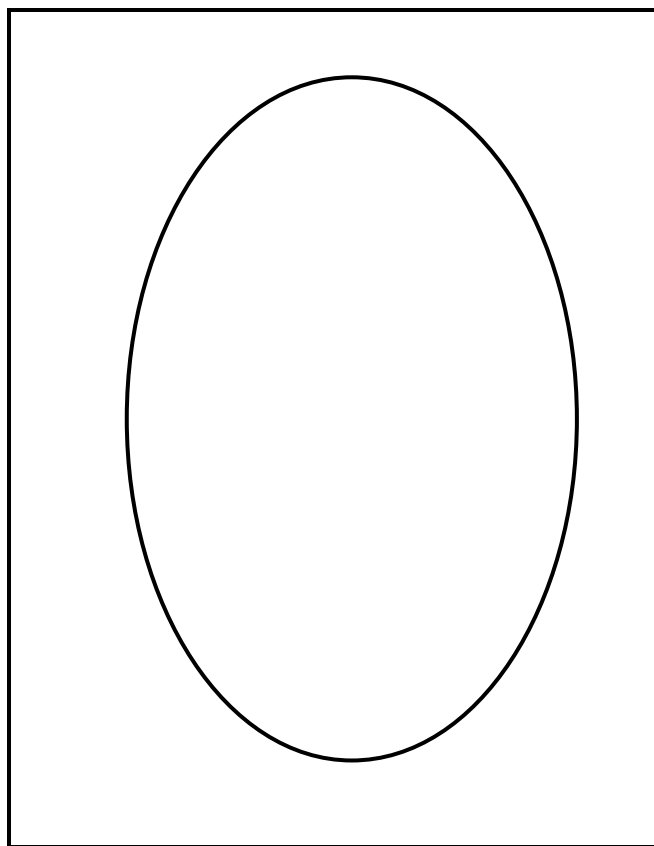
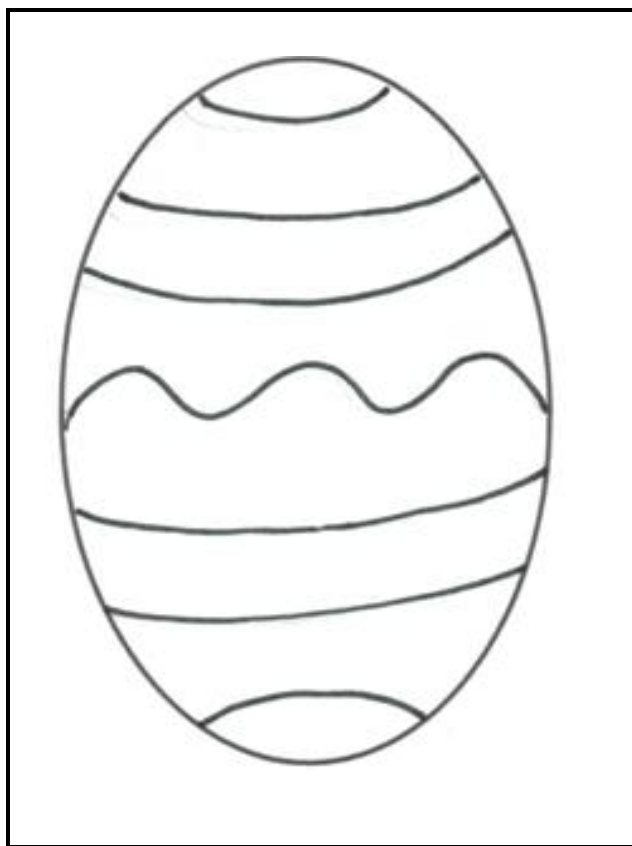

PRACOVNÝ LIST 10: VEĽKONOČNÉ VAJÍČKA

**Keď sa blíži Veľkonočný pondelok,
vajíčka sa obliekajú do farebných košieľok,
vezmi farby, urob čmáry aj vlnky,
nech sa tešia všetci tvoji kúpači.**

Tvojou úlohou je vyzdobit' veľkonočné vajíčko podľa predlohy vľavo a potom ho vyfarbit'.

3.4 LETO V MATERSKEJ ŠKOLE

PLÁNOVACIA KARTA A NÁMETY PRACOVNÝCH LISTOV

Leto je ročné obdobie, na ktoré sa tešíme všetci. Teplé lúče slniečka nás pohádzajú počas celého dňa, na prechádzkach, na pieskovisku a pri hrách na školskom dvore. Pozorujeme prírodu, život zvierat, vtákov, voľne žijúcich zvieratiek a chrobáčikov v okolí. V lete sa už nemusíme teplo obliekať, teplé svetry a čiapky vystriedajú krátke nohavice, trička a sukničky. O tom všetkom sa presviedčame aj v materskej škole.

Tematický celok *Leto v materskej škole* venujeme poslednému ročnému obdobiu v roku, objavujeme v ňom typické znaky leta. Pracovné listy v tomto tematickom celku ponúkajú hrové úlohy a cvičenia prevažne na rozvoj kognitívnych, učebných, psychomotorických, sociálnych, komunikatívnych kompetencií dieťaťa. Zameriavame sa predovšetkým na:

- ❖ poznávanie a rozlišovanie typických znakov ročného obdobia – leta,
- ❖ vyhľadávanie a rozlišovanie oblečenia typického pre ročné obdobie – leto,
- ❖ poznávanie, rozlišovanie voľne žijúcich zvierat na lúke a okolo vodných tokov,
- ❖ poznávanie a rozlišovanie hmyzu – užitočnosť,
- ❖ matematické operácie v súvislosti s danou témou.

Námety pracovných listov obsahujú:

- a) plánovaciu kartu výchovno-vzdelávacej činnosti pre potrebu učiteľa,**
- b) námety hrových úloh a cvičení pre dieťa.**

PLÁNOVACIA KARTA VÝCHOVNO-VZDELÁVACEJ ČINNOSTI

TEMATICKÉHO CELKU: LETO V MATERSKEJ ŠKOLE

PRACOVNÝ LIST 1: VITAJ LETO

Tematický celok ŠVP	PRÍRODA
Vzdelávacia oblasť	Kognitívna
Obsahový štandard	Ročné obdobia
Výkonový štandard	Rozlíšiť podľa typických znakov ročné obdobia – opísať charakteristické znaky leta
Stratégie edukácie	Opisovanie, rozhovor, vyfarbovanie, dokresľovanie nápadov
Učebné zdroje	ŠVP ISCED 0, s. 52, farbičky
Edukačné kompetencie	Dieťa dokáže rozlíšiť ročné obdobia, opísať charakteristické znaky leta

PRACOVNÝ LIST 2: LETO V PRÍRODE

Tematický celok ŠVP	PRÍRODA
Vzdelávacia oblasť	Kognitívna
Obsahový štandard	Zvieratá a živočíchy
Výkonový štandard	Zaujať pozitívne postoje k zvieracej ríši – poznať, pomenovať, triediť a charakterizovať voľne žijúce zvieratá, hmyz na obrázkoch
Stratégie edukácie	Poznávanie, pomenovanie, opisovanie charakteristických znakov zvierat, hmyzu
Učebné zdroje	ŠVP ISCED 0, s. 52, farbičky
Edukačné kompetencie	Dieťa pozná, pomenuje, triedi a opisuje voľne žijúce zvieratá na obrázku

PRACOVNÝ LIST 3: SLNIEČKO, NAŠ KAMARÁT

Tematický celok ŠVP	EUDIA
Vzdelávacia oblasť	Kognitívna
Obsahový štandard	Rovinné geometrické tvary, technické návyky
Výkonový štandard	Poznať, rozlíšiť, určiť a doplniť rovinné geometrické tvary
Stratégie edukácie	Poznávanie, rozlišovanie rovinných geometrických tvarov a vytváranie dvojíc obrázkov
Učebné zdroje	ŠVP ISCED 0, s. 50, farebné ceruzky
Edukačné kompetencie	Dieťa pozná, rozlišuje rovinné geometrické tvary a správne vytvára dvojice obrázkov

PRACOVNÝ LIST 4: AKO SA OBLIEKAME

Tematický celok ŠVP	PRÍRODA
Vzdelávacia oblasť	Kognitívna
Obsahový štandard	Ročné obdobia/Počasia
Výkonový štandard	Opísať, rozlíšiť oblečenie v spojitosti s ročnými obdobiami – s dôrazom na letné počasie
Stratégie edukácie	Poznávanie, opisovanie oblečenia typického pre ročné obdobie – leto
Učebné zdroje	ŠVP ISCED 0, s. 52, farbičky
Edukačné kompetencie	Dieťa pozná časti oblečenia – typické na leto

PRACOVNÝ LIST 5: HRÁME SA SO SLNIEČKOM

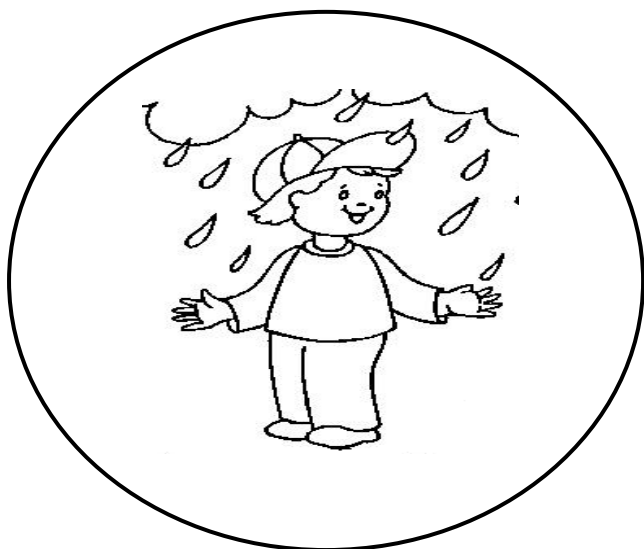
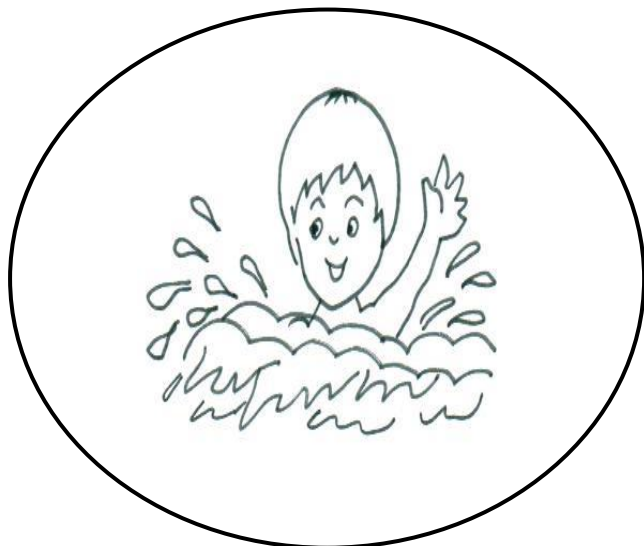
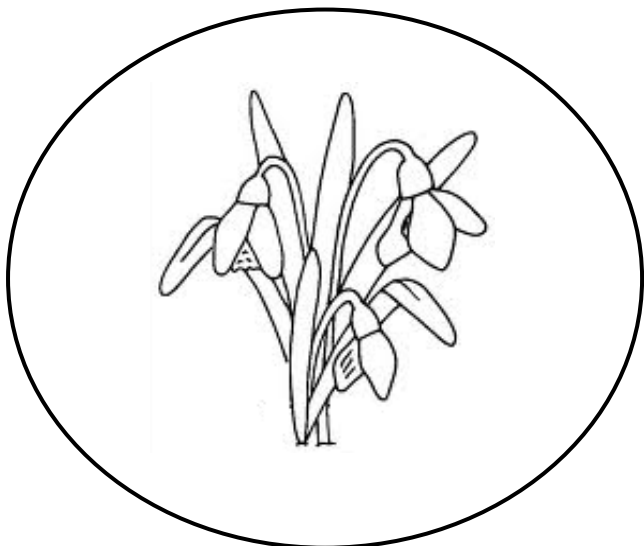
Tematický celok ŠVP	EUDIA
Vzdelávacia oblasť	Kognitívna
Obsahový štandard	Základné počtové úkony v číselnom rade od 1 do 10
Výkonový štandard	Vykonávať jednoduché operácie v číselnom rade od 1 do 10
Stratégie edukácie	Porovnávanie, počítanie, dokresľovanie
Učebné zdroje	ŠVP ISCED 0, s. 50, farbičky
Edukačné kompetencie	Dieťa dokáže porovnať a doplniť počet prvkov v skupine podľa zadania

PRACOVNÝ LIST 6: POČÍTAME CHROBÁČIKY

Tematický celok ŠVP	EUDIA
Vzdelávacia oblasť	Kognitívna
Obsahový štandard	Základné počtové úkony
Výkonový štandard	Počítať minimálne od 1 do 10 – prehlbovať poznatky o počte predmetov od 1 do 10 aj so slovným vyjadrením
Stratégie edukácie	Počítanie, vyfarbovanie, vystrihovanie a priradovanie kariet
Učebné zdroje	ŠVP ISCED 0, s. 50, farbičky
Edukačné kompetencie	Dieťa dokáže určiť počet chrobáčikov na obrázku

PRACOVNÝ LIST 1: VITAJ LETO

Tvojou úlohou je pomenovať ročné obdobia – opísať charakteristické znaky leta.

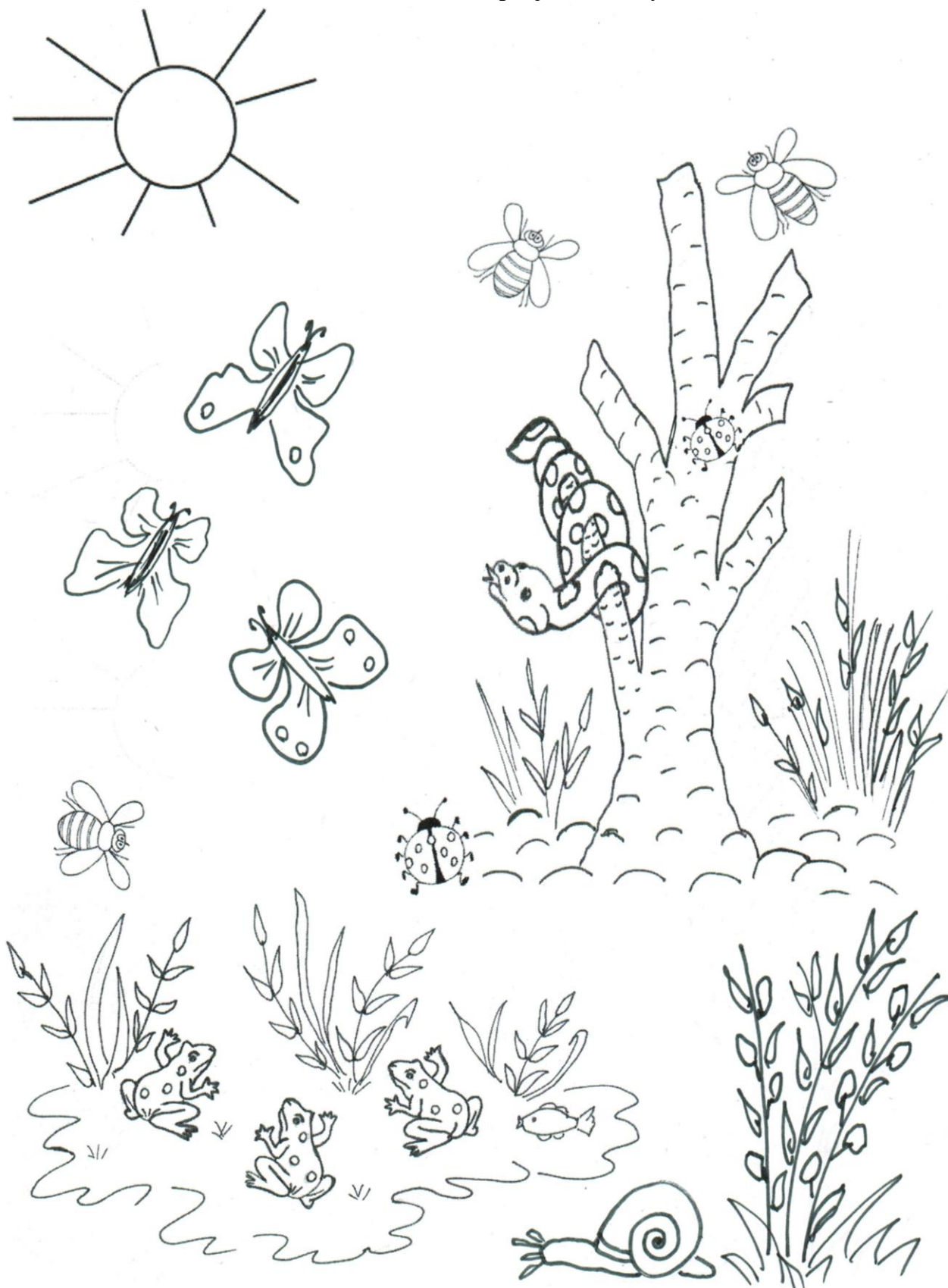

Do prázdneho rámčeka nakresli obrázok, ktorý je typický pre ročné obdobie – leto.

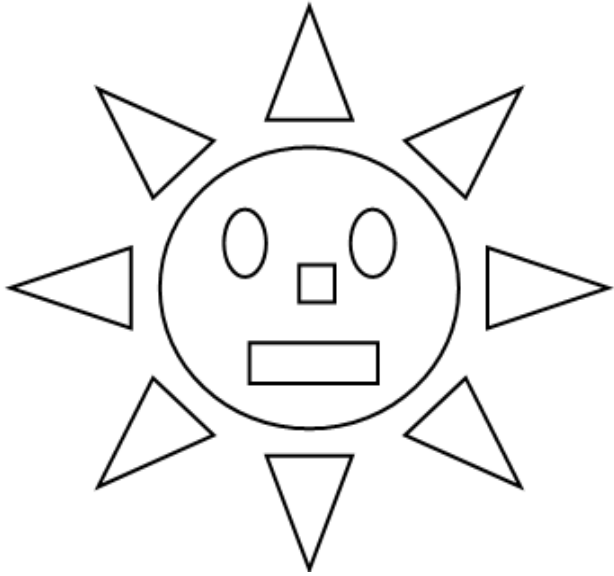
PRACOVNÝ LIST 2: LETO V PRÍRODE

Rybička maličká po vodičke plávala,
chytí ju rybárík u samého kraja,
pusti ma, rybárík, do tej veľkej vody,
ešte som maličká, dopraj mi slobody.

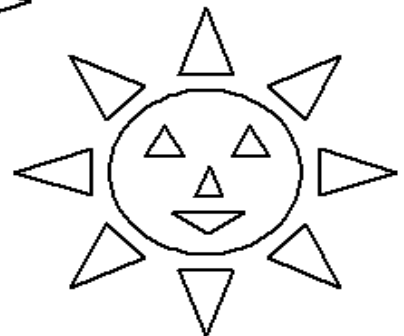
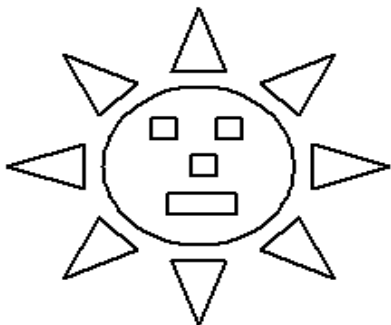
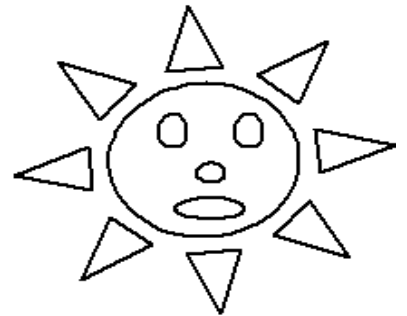
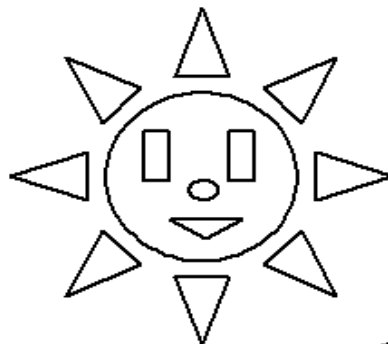
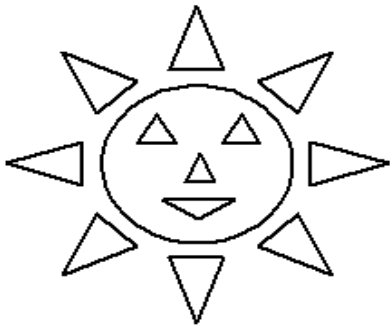
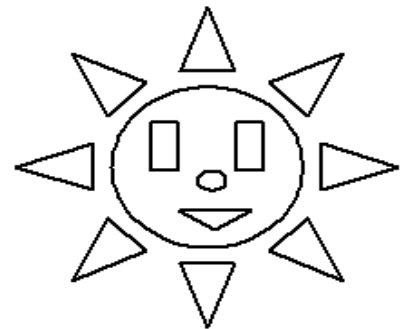
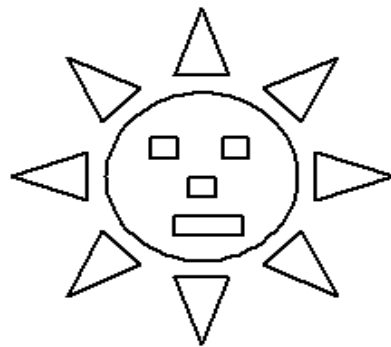
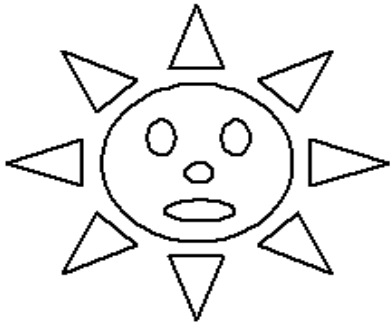
PRACOVNÝ LIST 3: SLNIEČKO, NÁŠ KAMARÁT

Porozprávaj, z akých tvarov sa skladá slniečko.

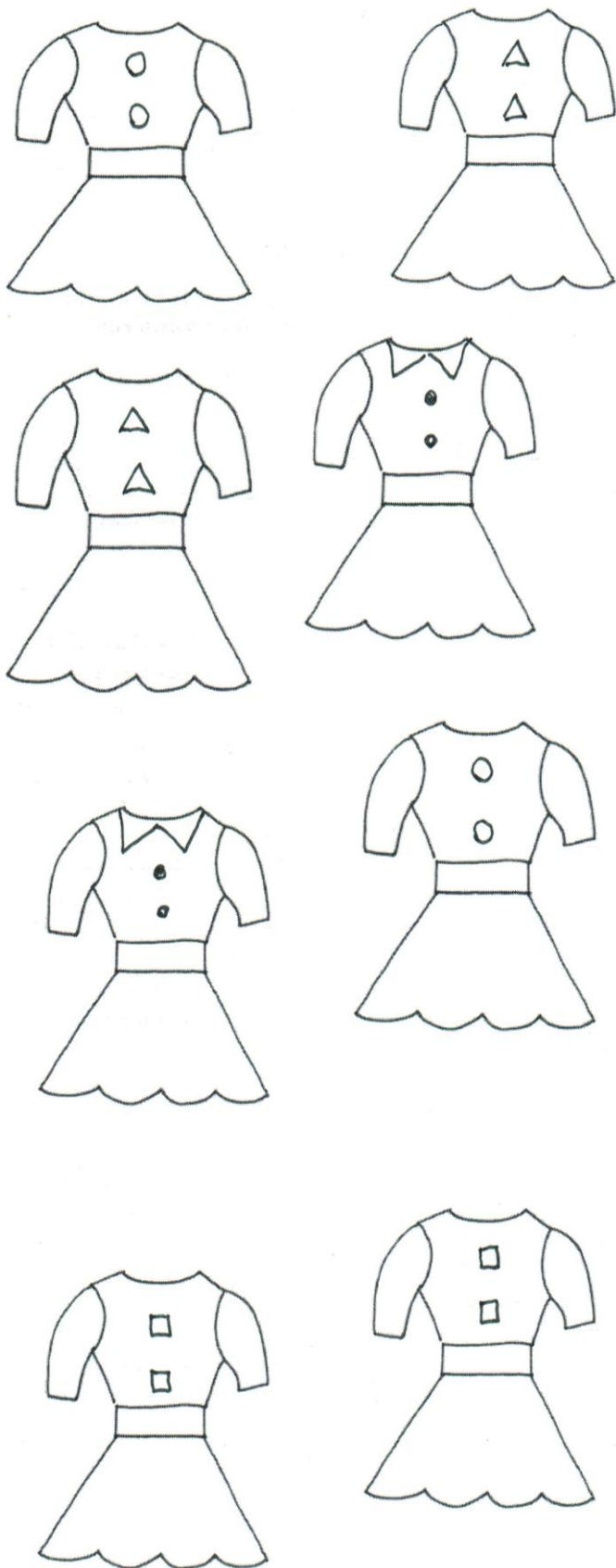
Slniečko, náš kamarát,
chce sa s nami stále hrať,
od rána do večera
lúčikmi nás zohrieva.

Tvojou úlohou je nájsť dve rovnaké slniečka a spojiť ich čiarou, potom slniečka môžeš vyfarbiť.

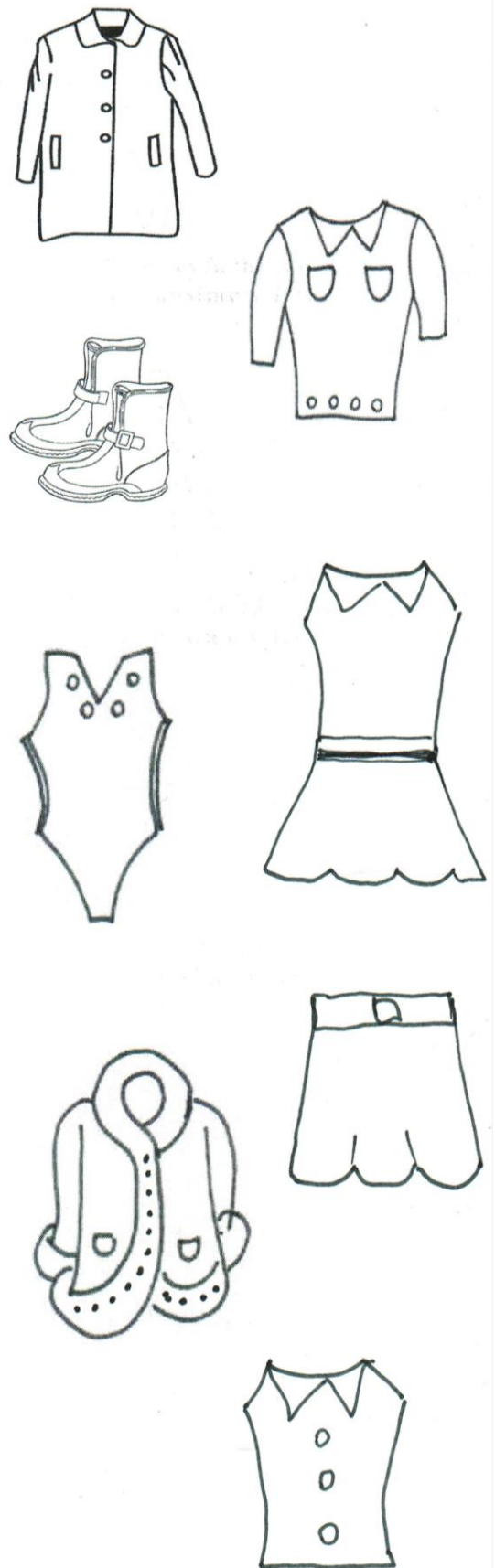

PRACOVNÝ LIST 4: AKO SA OBLIEKAME

Spoj čiarou šaty, ktoré majú rovnaké ozdoby.

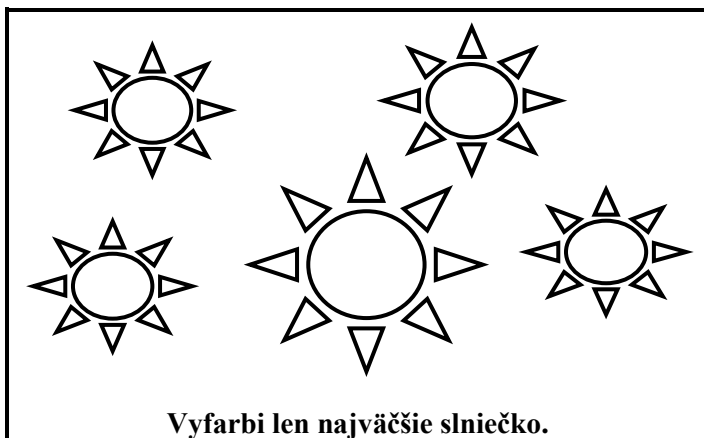

V tomto stĺpci vyfarbi len oblečenie, ktoré nosíme v lete.

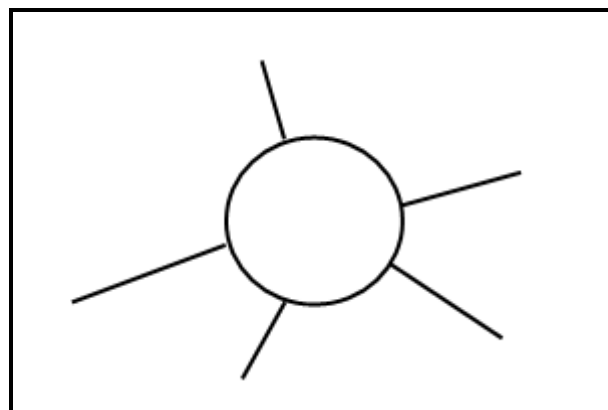
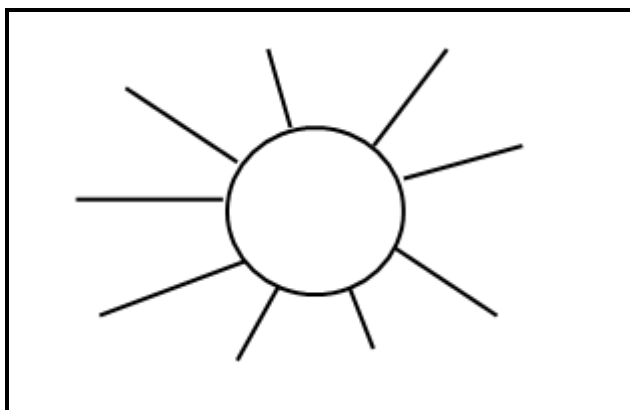

PRACOVNÝ LIST 5: HRÁME SA SO SLNIEČKOM

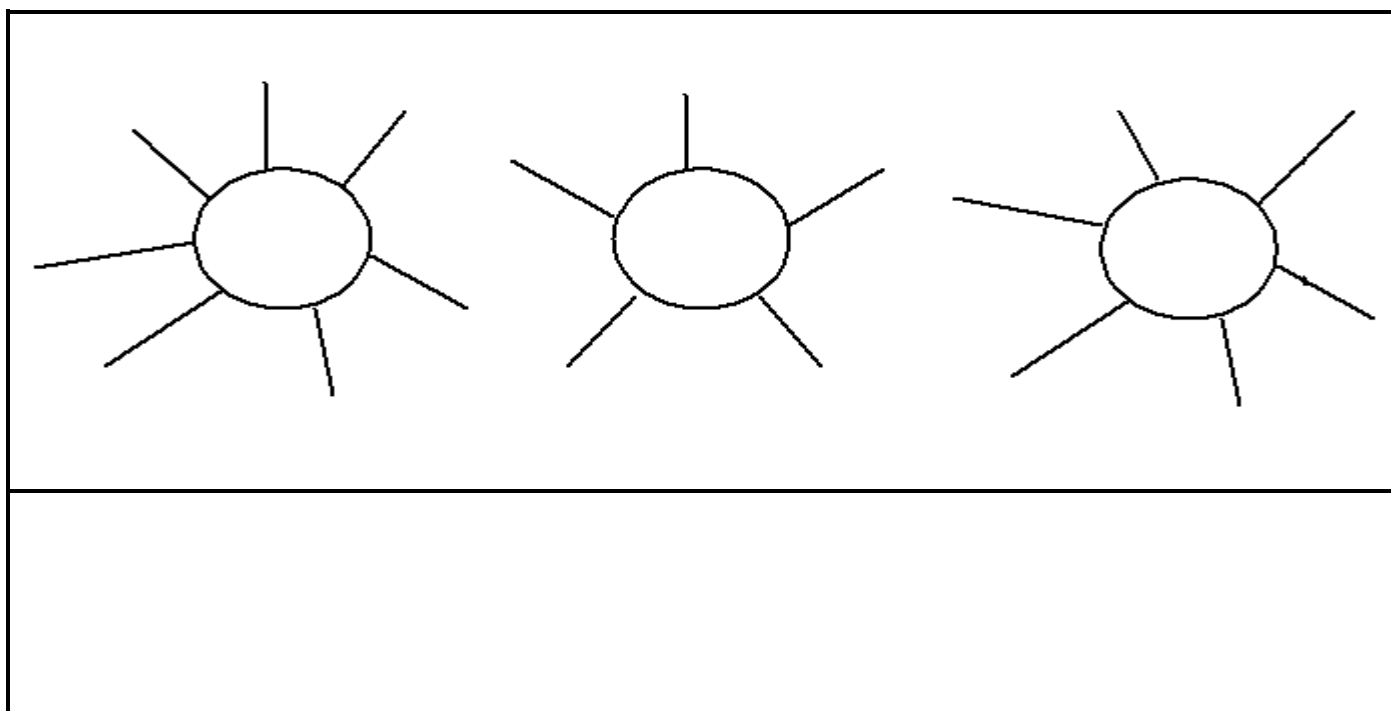
Tvojou úlohou je nakresliť toľko koliesok, koľko je slniečok v tabuľke.

Tvojou úlohou je dokresliť chýbajúce lúče slniečka.

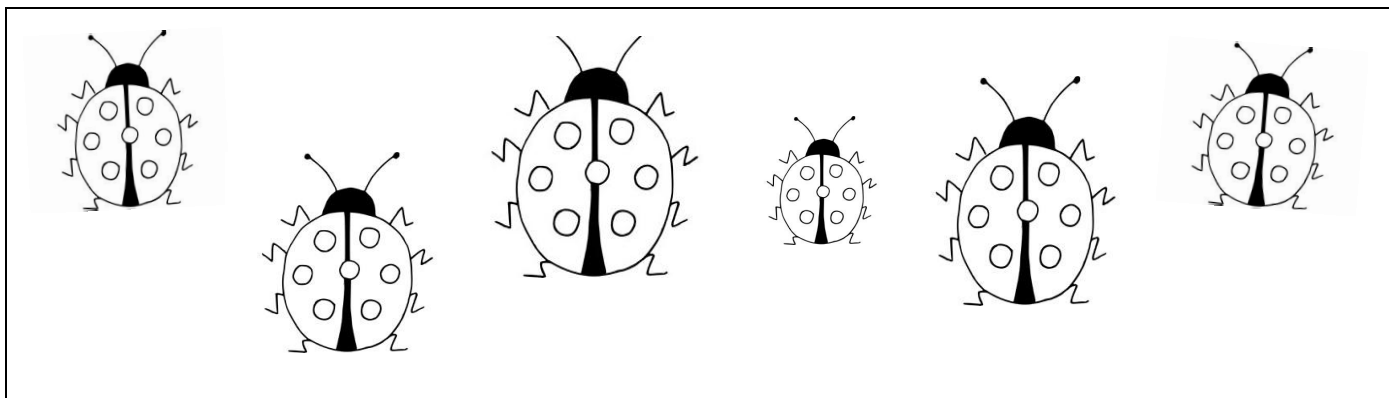

Pod každé slniečko nakresli toľko koliesok (○), koľko má lúčov.

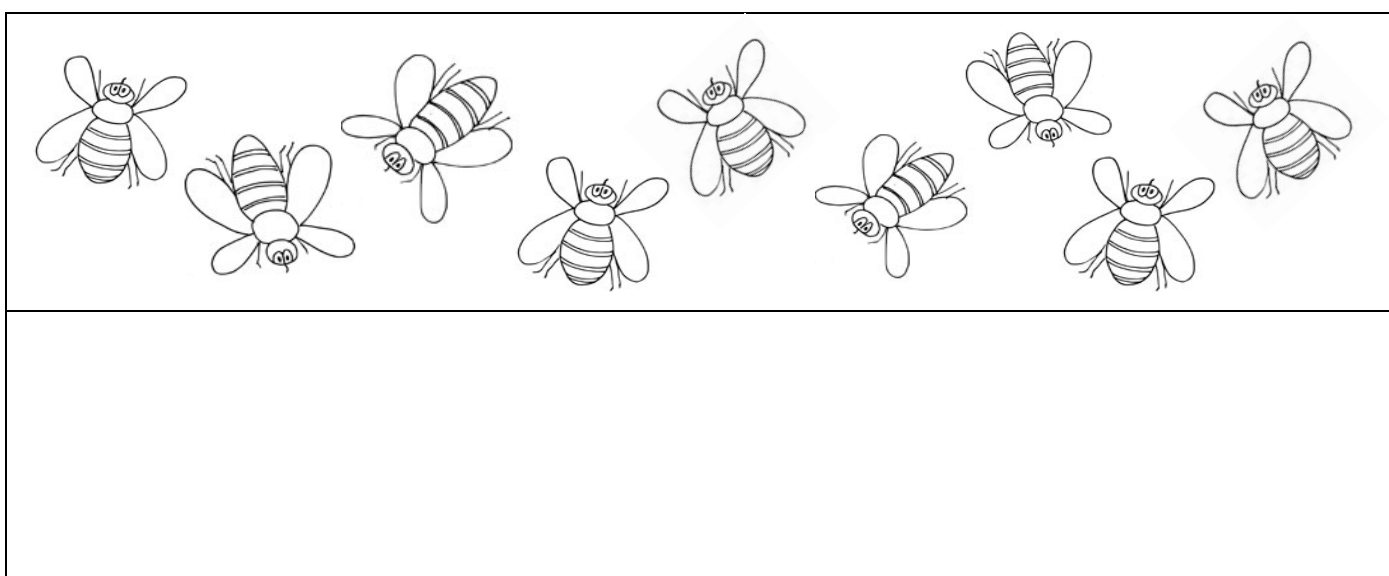

PRACOVNÝ LIST 6: POČÍTAME CHROBÁČIKY

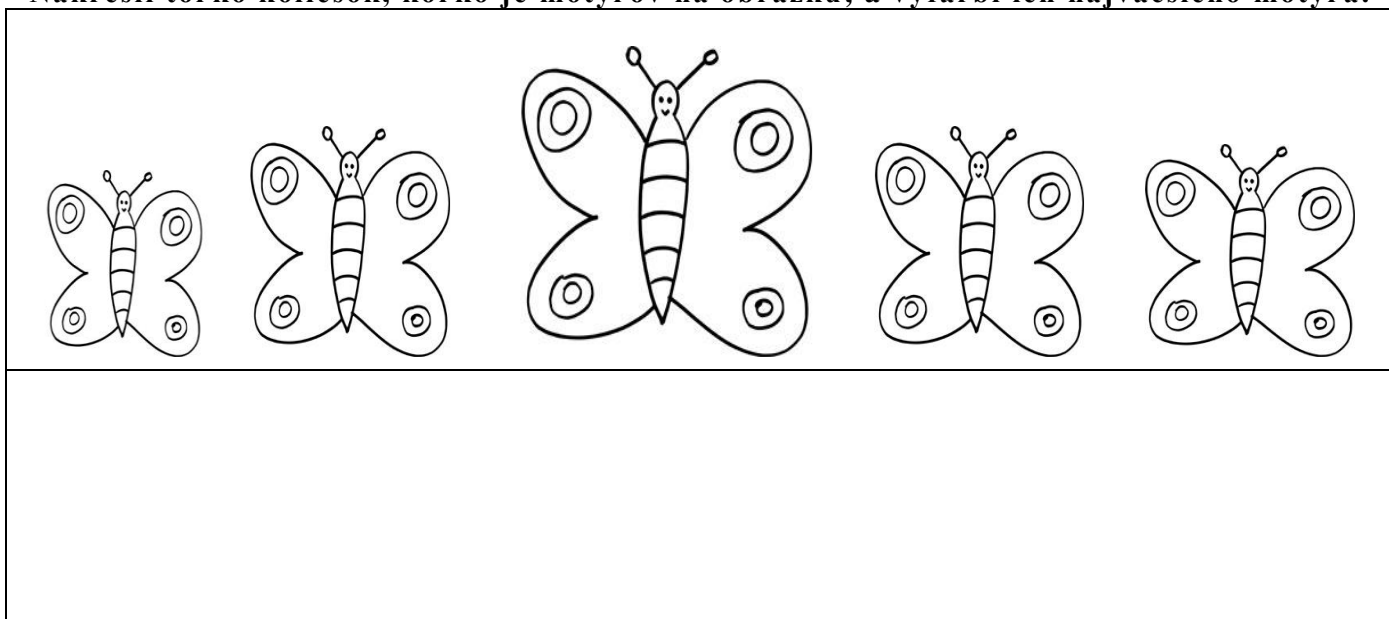
Spočítaj lienky, pod najmenšiu lienku nakresli zelený listok.

Spočítaj všetky včielky a nakresli toľko trojuholníkov, koľko včielok vidíš na obrázku.

Nakresli toľko koliesok, koľko je motýľov na obrázku, a vyfarbi len najväčšieho motýľa.

ZÁVER

Publikácia sa venovala významu a možnostiam využívania pracovných listov na rozvoj osobnosti a kompetencií dieťaťa predškolského veku. Na základe teoretických poznatkov sme predložili pracovné listy vlastnej konštrukcie v nadväznosti na ISCED 0 predprimárne vzdelávanie s cieľom rozvíjať poznatky a vedomosti dieťaťa. Sústredili sme sa na riešenie hrových úloh a cvičení prostredníctvom pracovných listov ako jednej z mnohých hrových aktivít každodennej činnosti dieťaťa predškolského veku.

Tému, ktorú sme si na tvorbu publikácie zvolili, sme spracovali na základe určitých teoretických poznatkov, ale predovšetkým vychádzajúc z vlastnej pedagogickej praxe. Pozornosť sme venovali využívaniu pracovných listov z rôznych hľadísk – ako prostriedku za účelom pedagogického pozorovania dieťaťa, ako prostriedku podporujúceho sebahodnotenie a hodnotenie dieťaťa, ako prostriedku rozvoja kompetencií dieťaťa, ako nožnej organizačnej forme edukácie dieťaťa, ale taktiež vyzdvihujeme význam využitia pracovných listov v nadväznosti na primárne vzdelávanie. Dieťa, ktoré má začať povinnú školskú dochádzku, je na konci predprimárneho vzdelávania posudzované v zmysle školskej zrelosti po všetkých stránkach osobnostného rozvoja, a to v oblasti perceptuálno-motorického, kognitívneho a sociálno-emocionálneho rozvoja. Naše skúsenosti z pedagogickej praxe potvrdzujú, že nie všetky jeho kompetencie sú vždy na rovnakej úrovni. Chceli sme poukázať na význam cielene plánovaných hrových úloh a cvičení formou pracovných listov smerujúcich k rozvoju kompetencií dieťaťa konštruovaných tak, aby špecifické ciele hrových aktivít smerovali k naplneniu hlavného cieľa – v tomto prípade na získavanie poznatkov, vedomostí a zručností v súvislosti s prírodou v rámci štyroch ročných období. Dôležitým aspektom je teda aj obsahová prepojenosť aktivít s danou témou, čím zabezpečíme trvácnosť a prehĺbovanie získaných poznatkov u dieťaťa. Vychádzajúc z teoretických poznatkov sme predložili námety pracovných listov vlastnej konštrukcie k jednotlivým ročným

obdobiam, ktoré sme pomenovali ako Jeseň v materskej škole, Zima v materskej škole, Jar v materskej škole a Leto v materskej škole.

Prínos publikácie vidíme predovšetkým v jej teoreticko-praktickom charaktere (okrem teoretických poznatkov prináša aj praktické námety tvorby pracovných listov pre jednotlivé ročné obdobia). Taktiež pozitívnym faktorom je aj skutočnosť, že pracovné listy, ako aj mnohé iné edukačné aktivity podporujú samostatnosť, vytrvalosť dieťaťa v zámerne riadenej činnosti, podporujú sociálnu interakciu medzi deťmi, medzi deťmi a pedagógom. Keďže deti okolo 5 – 6 rokov už častejšie vyhľadávajú hrové aktivity iniciované dospelými, sú schopné samostatnej a sústredenej činnosti, riešenie cielených hrových úloh a cvičení môže tieto kompetencie detí len pozitívne ovplyvniť. Rovnako ako hra, aj hrové činnosti prostredníctvom pracovných listov majú mať za každých okolností „charakter hry“ a majú prinášať dieťaťu radosť. Preto je dôležitým aspektom dodržiavanie určitých pravidiel a parametrov (hygienické, estetické, bezpečnostné požiadavky) pracovných listov, aby boli pre dieťa motivujúce k činnosti. Nemôžeme dieťa do žiadnej aktivity nútiť ani vyžadovať jeho účasť na hrových činnostiach.

I napriek tomu, že pracovné listy sme cielene orientovali prevažne na kognitívnu oblasť rozvoja osobnosti dieťaťa, hrové úlohy a cvičenia prostredníctvom pracovných listov majú pozitívny vplyv na rozvoj všetkých kľúčových kompetencií a zručností dieťaťa, predovšetkým komunikatívnych, psychomotorických, kognitívnych, informačných a sociálnych. Námety pracovných listov ponúkajú priestor aj pre divergentné riešenie úloh. Systematicky plánované aktivity prostredníctvom pracovných listov podporujú zručnosti dieťaťa aj pri príprave hrového prostredia a učebných pomôcok.

Veríme, že námety, ktoré publikácia obsahuje, budú inšpiráciou pre mnohých pedagógov materských škôl. Využitelnosť navrhovaných pracovných listov vidíme aj po inovácii ISCED 0, nakoľko sú aplikovateľné do nových vzdelávacích oblastí, predovšetkým Človek a príroda, Jazyk a komunikácia, Matematika a práca s informáciami, Človek a spoločnosť, Človek a svet

práce, Umenie a kultúra, a pod. Mnohorakosť využívania pracovných listov nás inšpiruje k tomu, aby sme hľadali vlastné cesty ich tvorby v súlade s obsahovými a výkonovými štandardmi vzdelávacieho programu aj v predprimárnej edukácii. Vysoká profesionalita pedagógov aj na preprimárnom stupni školskej sústavy poukazuje na skutočnosť, že mnohé sa neobávajú využiť svoje poznatky a zručnosti nadobudnuté či už v rámci kontinuálneho vzdelávania, alebo samoštúdiom na to, aby dokázali zostavovať kvalitné pracovné listy vlastnej konštrukcie v nadväznosti na vzdelávacie programy, ktoré pozitívne ovplyvnia osobnostný rozvoj dieťaťa predškolského veku.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

HAJDÚKOVÁ, V. a kol. 2009. *Metodika na tvorbu školských vzdelávacích programov pre materské školy*. 1. vyd. Bratislava : MPC, 2009. 288 s. ISBN 978-80-8052-341-1.

KOŤÁTKOVÁ, S. 2005. *Hry v materské škole v teorii a praxi*. Praha, 2005. 184 s. ISBN 80-247-0852-3.

PETLÁK, E. 1997. *Všeobecná didaktika*. 1. vyd. Bratislava : IRIS, 1997. 270 s. ISBN 80-88778-49-2.

PODHÁJECKÁ, M. 2009. Metódy a zásady predprimárneho vzdelávania. In HAJDÚKOVÁ, V. a kol. *Metodika na tvorbu školských vzdelávacích programov pre materské školy*. 1. vyd. Bratislava : MPC, 2009. 288 s. ISBN 978-80-8052-341-1.

PODHÁJECKÁ, M., GMTROVÁ, V. 2009. Pedagogické diagnostikovanie ako súčasť edukačného procesu. In HAJDÚKOVÁ, V. a kol. *Metodika na tvorbu školských vzdelávacích programov pre materské školy*. 1. vyd. Bratislava : MPC, 2009. 288 s. ISBN 978-80-8052-341-1. *Smernica č. 10/2011* Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a priamo riadených organizácií pri výbere a schvaľovaní učebníc.

SUCHOŽOVÁ, E. 2010. *Využitie pracovných listov v globálnom rozvojovom vzdelávaní* [online]. Bratislava : MPC, 2010. Dostupné na internete: <http://www.mpc-edu.sk/library/files/suchozova_vyuz.pdf>. 13. 01. 2014.

SCHWARTZOVÁ, B., RUTSCHOVÁ, C. 2001. *Učenie hrou. Kurz pre vysoké školy pripravujúce učiteľov materských a základných škôl*. Žiar nad Hronom, 2001. 136 s. ISBN 80-968292-4-6.

Štátny vzdelávací program ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie. 1. vyd. Bratislava, 2008. ISBN 978-80-969407-5-2.

Štátny vzdelávací program pre 1. stupeň základných škôl (ISCED 1) [online]. Dostupné na internete: <www.statpedu.sk>.

TUREK, I. 2008. *Didaktika*. 1. vyd. Bratislava, 2008. 595 s. ISBN 978-80-8078-198-9.

VELIKANIČ, J. a kol. 1978. *Pedagogika pre pedagogické fakulty vysokých škôl*. Bratislava, 1978. 529 s.

VETEŠKA, J., TURECKIOVÁ, M. 2008. *Kompetence ve vzdělávání*. Praha, 2008. 160 s. ISBN 978-80-247-1770-8.

Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

ZELINA, M. 2011. *Stratégie a metódy rozvoja osobnosti dieťaťa*. 3. doplnené vydanie. Bratislava, 2011. 241 s. ISBN 978-80-89256-60-0.

Internetový zdroj: <www.omalovanky.sk>.